

ОБРАЗАЦ 5

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И ПОСЛОВНЕ
ИНФОРМАТИЧАРЕ - СИРМИЈУМ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ЗАВРШНОГ МАСТЕР
РАДА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:
1. Датум и орган који је именовao комисију: 09.04.2024. године, Наставно-стручно веће Високе школе струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум, Сремска Митровица.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, и назив високе школе струковних студија и установе у којој је члан комисије запослен: др Марта Дедај, ментор (професор струковних студија, Педагогија, Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум, Сремска Митровица). др Тања Панић, председник комисије (професор струковних студија, Психологија, Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум, Сремска Митровица). Татјана Ристивојевић, члан комисије (стручни сарадник-педагог, ПУ"Др Сима Милошевић", Земун)
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:
1. Име, име једног родитеља, презиме: Драгана (Душан) Радека
2. Датум рођења, општина, Република: 28.04.1984. год, Рума, Република Србија
3. Година уписа на мастер струковне студије, студијски програм: Студијски програм: Струковни мастер васпитач Година уписа: 2022
III НАСЛОВ ЗАВРШНОГ РАДА: Сарадња предшколске установе и родитеља

IV ПРЕГЛЕД ЗАВРШНОГ РАДА:

Навести структуру и кратак садржај завршног рада, начин приказивања резултата, прилоге (ако их рад садржи), укупан број страница и сл.

Завршни мастер рад кандидата Радека Драгане је обима 57 страна. Рад има 10 графикана, две табеле, 32 слике, литературу (26), прилог. Текст завршног мастер рада је подељен на следећа поглавља:

1. Увод, 2. Ранија истраживања, 3. Сарадња предшколске установе и родитеља, 3.1. Сарадњи са родитељима у вртићу „Петар Пан“, 4. Методолошки део, 4.1. Предмет и проблем истраживања, 4.2. Циљ истраживања, 4.3. Задаци истраживања, 4.4. Хипотезе истраживања, 4.5. Методе, технике и инструменти у истраживању, 4.6. Популација узорка, 4.7. Поступак истраживања, 4.8. Опис процеса анализе података, 4.9. Приказ добијених резултата, 4.10. Резултати добијени на основу скале процене, 5. Примери добре праксе из вртића „Петар Пан“, 5.1. Пројектна прича „Пиле“, 6. Промене које смо увели у праксу, 7. Закључак, Литература, Прилог 1- Упитник, Прилог 2 – Скала процене

Завршни мастер рад настао је са циљем да се испита мишљење васпитача о сарадњи родитеља и предшколске установе из угла васпитача. Истраживање је реализовано на узорку од 20 васпитача ОЈ „Петар Пан“ (ПУ „Др Сима Милошевић“) који у раду користе и Године узлета и Монтесори приступ. У истраживању су коришћене: дескриптивна метода, технике анкетирања и скалирања, инструменти: Упитник за васпитаче креиран кроз две пригодне целине, Скала процене за васпитаче.

У теоријском делу рада указано је на значај сарадње предшколске установе и родитеља. Служећи се доступном и стручном литературом која се бави овом тематиком, дефинисани су основни појмови садржани у мастер раду. Приказана је сарадња са родитељима у вртићу „Петар Пан“.

Резултати истраживања су приказани прегледно и јасно су интерпретирани. Интерпретација резултата истраживања написана је прегледно и свеобухватно у складу са постављеним циљем.

Резултати добијени у овом истраживању показали су да родитељи у великој мери воле да буду део пројеката у вртићу, али, поред тога, најзначајнији вид сарадње са њима представља акција „Сви заједно“. Поред ове акције, родитељи су активни у групама за комуникацију јер ту размењују све актуелне теме и питања, и радо учествују у коришћењу свеске партнерства која се такође показала као добар модел за комуникацију у писаном облику. С обзиром да је реч о неким активностима које се не примењују у свим вртићима, кандидат предлаже да би искуства из вртића где је реализовано истраживање могла да буду пример добре праксе другим васпитачима за увођење интересантних модела сарадње са породицама. Најупечатљивије промене, представљају акција „Сви заједно“, и „Свеска партнерства“. Акција „Сви заједно“ је један од примера како приволети родитеље да буду део „живота у вртићу“ посебно када је реч о пројектима. Резултати истраживања указују и на то да васпитачи наводе предлоге и идеје о томе како би охрабрили и подстакли родитеље да се снажније укључе у живот и активности вртића и групе. Кандидат констатује да су њихови одговори били разноврсни, и углавном везани за додатне едукације и радионице, ангажовање родитеља у пројектима али кроз прилагођено време за реализацију (због обавеза и радног времена родитеља), снажније уважавање идеја и предлога родитеља, више времена за присније разговоре са родитељима, прављење информативних брошура о значају сарадње са васпитачем, чешће заједничке активности ван радног времена вртића (једнодневни излети, посете и слично).

Кандидат закључује да су васпитачи одлични познаваоци васпитне праксе и различитих карактера родитеља и њихово искуство може да буде драгоцено у припреми нових модела сарадње, а исто тако, и хоризонтална размена са васпитачима је веома значајна.

У поглављу *Литература* представљен је списак свих стручних радова, истраживања и других релевантних извора који су коришћени током израде мастер рада. Комисија закључује да је литература адекватног обима, и одговара проблематици која је разматрана у мастер раду.

V ВРЕДНОВАЊЕ ЗАВРШНОГ РАДА:

Навести да ли је завршни рад урађен у складу са образложењем наведеним у пријави теме, да ли садржи све битне елементе, посебно истаћи у чему је стручни допринос завршног рада, издвојити недостатке (ако их рад има)

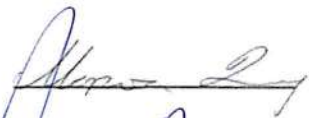
Завршни мастер рад написан је у складу са образложењем датим у пријави теме завршног мастер рада. Текст завршног мастер рада садржи све битне елементе и на јасан и разумљив начин приказује теоријске поставке и резултате истраживања. Промене које су уведене у праксу у вртићу конкретно се односе на приступе у сарадњи са родитељима. Најупечатљивије промене представљају акција „Сви заједно“, и „Свеска партнерства“. Искуства васпитача из вртића „Петар Пан“ могу да буду драгоцене у припреми нових модела сарадње, а исто тако, размена идеја васпитача из вртића са другим колегама које не примењују ову и сличне акције, може да буде покретач промена које ће оплеменити и обогатити овај важан део креирања подстицајног окружења у ком дете одраста.

VI КОНАЧНА ОЦЕНА ЗАВРШНОГ РАДА И ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене рада, комисија предлаже:

- да се завршни рад прихвати а кандидату одобри одбрана

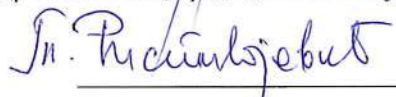
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Марта Дедај, ментор

Др Тања Панић, председник комисије

Татјана Ристивојевић, члан комисије

**ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И ПОСЛОВНЕ
ИНФОРМАТИЧАРЕ – СИРМИЈУМ**

**ЗАВРШНИ МАСТЕР РАД
САРАДЊА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И РОДИТЕЉА**

**Ментор:
др Дедај Марта**

**Студент:
Драгана Радека**

Сремска Митровица, 2024.

**ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И ПОСЛОВНЕ
ИНФОРМАТИЧАРЕ – СИРМИЈУМ**

ЗАВРШНИ МАСТЕР РАД
САРАДЊА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И РОДИТЕЉА
ПРЕДМЕТ
САРАДЊА ПОРОДИЦЕ, ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И
ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ

Ментор:
др Дедај Марта

Студент:
Драгана Радека

Сремска Митровица, 2024.

Резиме

Сарадња са родитељима је савремени изазов васпитачког позива, који постоји одувек. Када се спомене сарадња, прво што се помисли јесу индивидуални разговори када васпитач за то покаже потребу, или свакодневни краћи разговори приликом довођења детета у вртић. Међутим, овакав вид сарадње је некада био учестао, а данас, у складу са свим променама које се дешавају у XXI веку, сарадња са родитељима представља озбиљан задатак који захтева мноштво вештина, труда и залагања васпитача. Према новим основама програма, сарадња је и информисање родитеља, и саветовање, и укључивање у програм вртића, и заједничко ангаживање на одрастању деце. Саме нове основе другачије дефинишу партнерство него што су то чинили ранији програми, па су и задаци васпитачи обимнији.

У вртићу „Петар Пан“ реализују се комбиновано два програма: Године узлета и Монтесори приступ. Сваки од њих има своје специфичности, али имају и много сличности. Оба стављају акценат на подстицајно окружење које обухвата неговање добрих односа са породицом, јер се у оваквим односима дете осећа прихваћено, сигурно и вољено. Сарадња се одвија бројним савременим методама и приступима, а каква су искуства васпитача по овом питању приказали смо кроз истраживање представљено у раду, са идејом да се на узорку од 20 васпитача утврди како васпитачи вреднују значај сарадње са породицом, који облици сарадње су заступљени у вртићу и у којој мери се родитељи укључују у активности у вртићу.

У завршном делу рада приказани су примери добре праксе из вртића „Петар Пан“ у сарадњи са породицом у млађој групи, а који су се показали као позитивни када је реч о мотивисању родитеља на активније учешће у животу вртића. Уједно, према ставовима васпитача, промена која је у нашем вртићу уведена у пракси и показала се као одличан подстицај родитељима да буду део нашег деловања у установи, јесте акција „Сви заједно“. Ово је приступ који често користимо дужи низ година и који има задатак да охрабри родитеље да се укључе у наше активности и пројекте, а уједно представља модел који према нашем искуству омогућава више успеха од других, па се редовно користи приликом реализације пројеката.

Кључне речи: Године узлета, Монтесори приступ, сарадња са родитељима, савремени приступи, акција “Сви заједно“.

САДРЖАЈ:

Увод	5
1. Ранија истраживања	7
2. Сарадња предшколске установе и родитеља	9
2.1. Сарадња са родитељима у вртићу „Петар Пан“	13
3. Методолошки део	16
3.1. Предмет и проблем истраживања	16
3.2. Циљ истраживања	16
3.3. Задачи истраживања	16
3.4. Хипотезе истраживања	17
3.5. Методе, технике и инструменти у истраживању	17
3.6. Популација узорка.....	18
3.7. Поступак истраживања	18
3.8. Опис процеса анализе података	18
3.9. Приказ добијених резултата.....	18
3.10. Резултати добијени на основу скале процене.....	28
4. Примери добре праксе из вртића „Петар Пан“	30
4.1. Пројектна прича „Пиле“ – млађа група.....	30
Закључак	46
Литература	48
Прилог 1- Упитник	51
Прилог 2 – Скала процене	56

Сарадња предшколске установе и родитеља

Увод

Деца се правилно развијају и расту у средини у којој се осећају вољено и сигурно. Средина треба да емитује атмосферу прихватања и тоpline, а то је могуће онда када су одрасли, укључени у дечје одрастање, у добрим, пријатељским односима. Нове основе програма истичу да је потребно развијати партнерске односе са породицом у циљу стварања подстицајног окружења (Основе програма предшколског васпитања и образовања, 2019). Овакво окружење је важан услов за стварање амбијента у ком ће деца развити своје могућности до максимума.

Правилан развој детета могућ је уз родитељску љубав и бригу у породици. Разумевање и подршка коју родитељи пружају деци су први корак у напредовању детета, његовом развијању и стварању услова да се урођени потенцијали и способности даље гранају (Милић, 2012). Породица преноси на дете све што њу обележава. Деца у породици уче културне, друштвене и моралне обрасце понашања, док, све ове вредности даље надограђују васпитачи. Када породица поступа у сарадњи са васпитачима, деца остварују навеће бенефите, јер је повезаност између породичног васпитања и васпитања у вртићима услов правилног дечјег одрастања. У којој мери ће установа и родитељи бити усклађени у својим поступцима зависи од мноштва фактора, али се може рећи да су најзначајнији личност родитеља, деце и васпитача, као и њихови погледи на свет. Да би се остварила блиска веза између васпитача, родитеља и деце, неопходна је сарадња у разним областима, размена информација, искустава, знања, а међусобни односи треба да одишу добронамерношћу, флексибилношћу, и отвореношћу за сарадњу.

Сарадња предшколске установе и породице одређује се као структура односа која подразумева однос међу једнакима који су се сагласили око заједничких циљева, заједнички одредили своје улоге и имају једнако дистрибуирани ауторитет у доношењу одлука (Epstein & Sanders, 2002). Дакле, сарадња предшколске установе и породице подразумева и укљученост родитеља у васпитне активности у породичном контексту (Јелић, и сар. 2018). Све оно што се у вртићу развија мора на сличан начин да се даље постиче и код куће, и обрнуто (Исто). Исто тако, оно што је родитељима важно када је њихово дете у питању, васпитач треба да разуме, и покуша да се надовеже на васпитне утицаје које дете прима код куће, од породице. Деловање одраслих треба да буде испреплетено и повезано, јер се само заједничким залагањем код деце постижу најбољи резултати у развојном смислу.

Предшколско доба је период који понајвише обележава игра, а потом и контсантан развој, грађење социјалних веза са децом из окружења и одраслима, учење, развијање ставова, моралних начела, разних облика понашања, способности итд. (Јелић и сар. 2018) Ако само у вртићу подстичемо одређене области, а немамо подршку породице са којом дете проводи другу половину свог времена, наши утицаји неће остваривати очекиване циљеве. Управо из тог разлога се на предшколском узрасту посвећује велика пажња развијању добрих, сарадничких односа са породицом, јер деци не можемо пружати један модел и утицаје у установи, а да сасвим другачији имају у породици. Оваква неусклађеност може да доведе до неуспеха у ономе што као васпитачи радимо у вртићу, а уједно, и дете ће бити збуњено јер неће знати да процени који модел понашања треба да усваја, односно, који је исправан: онај који посматра код куће, или онај који учи од васпитача. Често ће мешати поступке које је видело у породици, и поступке са којима се среће у групи, и неће умети да процени када и које треба да користи, који су непримерени, а који пожељни. Зато је важно да се међусобно усагласе васпитачи и родитељи по питању утицаја које врше на децу, да би резултат било дете које је самоуверено, сигурно у себе, и у своје способности.

У овом раду сарадња између родитеља и васпитача сагледана је из угла васпитача, и то на двојак начин, кроз искуства везана за препоруке програма Године узлета, и она које препоручује Монтесори приступ, будући да се у предшколској установи „Петар Пан“ реализују комбиновано оба програма. Сваки од њих има својих специфичности у разним областима, па тако и у моделима развијања партнерства са породицом. Оба програма истичу сарадњу са родитељима као један од кључних фактора правилног развоја у предшколском детињству.

Циљ представљеног истраживања јесте сагледавање перспективе васпитача о сарадњи са родитељима. Добијени резултати били су водиља да се у раду представе модели сарадње са родитељима који се користе у вртићу „Петар Пан“, односно, промене које су уведене у праксу на основу идеја васпитача, а које дају одличне резултате када је реч о укључивању породице у пружање подршке институционалном васпитању. Приказан је пројекат у млађој групи, који је обухватио акцију „Сви заједно“, модел сарадње који смо у вртићу „Петар Пан“ увели пре више године а погодан је за подстицање родитеља да се укључе у активности вртића.

1. Ранија истраживања

Постоји знатно више истраживања која се баве сарадњом учитеља и родитеља школске деце, док, када је реч о предшколском узрасту, нема довољно истраживачких радова (Клеменовић, 2009). Истраживања која постоје углавном су усмерена на утврђивање општих карактеристика, садржаја и облика сарадње, док је теже испитати ставове или мишљења васпитача о факторима од којих сарадња може да зависи, или оних која се баве очекивања породице, васпитача када је реч о развијању партнерских односа (Ковачевић, 2019: 403). Више стручњака наводи и проблеме са којима се васпитачи сусрећу приликом осмишљавања сарадње са родитељима (Гашић-Павишић и Вујачић, 2008; Клеменовић, 2009; Половина, 2009, према: Ковачевић, 2019: 403). Као пример, могу се споменути савремена истраживања која кажу да су родитељи знатно укљученији у сарадњу са вртићем код доношења материјала и средстава или припреме приредби, него код планирања активности, програма и реализације пројеката (Исто).

Као проблеми наводе се и негативни ставови родитеља према организацији ритма у вртићу или ставовима васпитача, или са друге стране, негативни ставови васпитача о родитељима, што ствара тензију, и однос неразумевања, или слање нејасних порука (Стојановић, 2007: 114). Управо супротно, добри, сараднички односи, треба да буду обојени разумевањем, слободом да се изнесу лични ставови, размене мишљења, узму у обзир потребе оног другог и слично. Поверење и толеранција у разговору су такође важна обележја добрих односа васпитача са родитељима, јер се на поверењу и искрености овај однос и гради (Матов, 2014).

Заједничко деловање породице и вртића у правцу подстицања дечјег развоја се врши на различите начине и разним активностима, и нема право време или место, већ се сматра да је за сарадњу увек добар тренутак, а такође, обе стране морају имати добру вољу и жељу да се међусобно усагласе начини заједничког васпитног деловања (Стојановић, 2007). Ако постоји код обе стране добра воља и свест о значају заједничког деловања у васпитању детета, и ако постоји јасна перцепција о томе да је сарадња нешто што је неопходно на овом узрасту, започиње се процес упознавања, и усаглашавања потреба, интересовања и могућности обе стране, чиме се постављају темељи добрих сарадничких односа (Исто).

Међународна истраживања која су се бавила сарадњом родитеља и васпитача су показала да уколико васпитачи иницирају сарадњу, то доводи до субјективног осећаја код родитеља да се

више осећају као помоћници васпитача него равноправни партнери (Hujsala, Fonsen & Elo, 2012, према: Ковачевић, 2019: 408).

Финска има један од најефикаснијих образовних система, а истраживања у овој земљи показала су да је сарадња на високом нивоу и да је родитељи и васпитачи сматрају подједнако значајном (Hujsala, Fonsen & Elo, 2012, према: Ковачевић, 2019).

У земљама западне Европе је споведено истраживање о родитељској укључености у цео процес предшколског васпитања и утврђено је да се у комуникацији родитеља и васпитача повремено јављају проблеми и постоје различита очекивања васпитача о томе како и колико би волели да су родитељи укључени у рад вртића (Gaspar, 2013, према: Ковачевић, 2019). На пример, родитељи желе да редовно буду информисани о свему што је везано за развој њиховог детета, док васпитачи мање желе да их информишу о овоме, али, са друге стране, васпитачи очекују да родитељи буду активнији у планирању или реализацији програма, и очекују много више информација о деци од родитеља, како би могли да планирају активности или конкретизују неке задатке управо према потребама самог детета (Gaspar, 2013, према: Ковачевић, 2019).

Као практичари, знамо да је процес развијања топлих, искрених, сарадничких односа са родитељима дуг пут, који започиње првим даном дететовог боравка у вртићу, и првог утиска који оставимо на родитеље, али, не зависи само од нас, већ и од друге стране, њене спремности да се активира, преузме одговорности и обавезе, и покуша да разуме значај нашег рада у установи, и важност заједничких утицаја на дете. У складу са тим, треба сагледати искуства васпитача о томе са каквим се проблемима суочавају током грађења односа са родитељима, шта истичу као предности или успешне приступе, које моделе сарадње препоручују као плодноне, и какве препоруке из личног искуства имају.

2. Сарадња предшколске установе и родитеља

Породица и предшколска установа су два примарна социјализацијска окружења, која су различита али комплементарна, јер се њиховим повезивањем повећава и обухватност и трајност васпитно-образовних утицаја на дете (Дедај, 2020). Током васпитне праксе и рада у вртићу, показало се као најпримереније заједнички са родитељима вршити утицаје на развој и учење деце. Ово заједништво се огледа у томе да родитељ васпитава дете код куће и усваја савете васпитача, а васпитача васпитава дете у вртићу, ослушкујући модел и потребе породице у којој дете расте.

Конструктивно партнерство између родитеља и васпитача треба да се заснива на познавању и разумевању очекивања у вези појединачних улога родитеља и васпитача (Дедај, 2020: 56). Обе стране имају исти задатак, односно, циљ, а то је да се деци помогне да им предшколско детињство протекне у игри и задовољству током учења. Сарадња коју негујемо од самог поласка у вртић па све до дететовог поласка у школу, имају функцију заједничког рада на побољшању дечјег социјалног, емоционалног и когнитивног развоја уз помоћ породице, вртића и заједнице (Ковачевић, 2019).

Сарадња обухвата неформалне и формалне облике сарадње васпитача и родитеља и подразумева међусобно информисање, саветовање, учење, договарање и дружење са циљем дељења одговорности у развоју детета (Малеш, 1994). Када вртић негује дијалог и отворену комуникацију са родитељима, васпитачи и родитељи заједно доносе одређене одлуке, праве планови, усвајају идеје и граде могућности за развијање тема или пројеката, и слично.

Сарадња са родитељима не представља само обавештавање о томе шта је дете урадило, или колико је појело, и да ли је спавало у вртићу. Многи родитељи и данас се ослањају само на ове основне информације, и мисле да је довољно да у толикој мери поразговарају са васпитачима. Њихова неупућеност у васпитачки позив, и недостатак времена и воље да дубље уђу у комуникацију са васпитачима јер то сматрају мање важним, наноси штету дечјем развоју.

Сарадња је озбиљан фактор стварања једног здравог окружења које на децу делује подстицајно, јер деца морају да осете да између породице и васпитача постоји блискост. Она то најбоље осете и препознају јер само када су односи између васпитача и родитеља искрени дете може да се осећа сигурно и пријатно док је у вртићу (Павловић Бренеселовић, 2012). Да би се изградио овакав однос, васпитачи, али и родитељи, морају да буду спремни да мотивишу једни друге на овакву врсту односа. Дакле, васпитачи треба да бодре родитеље да буду део живота и

културе вртића, да учествују у разним планираним или спонтаним активностима, да помажу планирање и реализацију пројеката, предлажу нове идеје, покажу иницијативу за променама, и на неки начин, треба да буду део свега што се у вртићу дешава, у оној мери у којој им то њихове обавезе дозвољавају. Деца уче посматрајући овакав родитељски приступ и у таквој атмосфери, далеко су сигурнија у себе и своје снаге, спремнија за учешће у активностима и сигурнија приликом решавања проблема (Павлов, 2020).

Ако приметимо да родитељима недостаје свест о томе како њихова укљученост у активности вртића утиче на дете, наш је задатак да их оспособимо да разумеју шта је суштина нашег позива, и зашто је важно да буду део активности које се за њихово дете важне. Такође, треба им пружити и помоћ онда када проценимо да нису довољно вешти у обављању родитељске улоге код куће, јер, сваки родитељ мисли да ради најбоље што уме у подизању детета, али је и поред тога чест случај да родитељи греше, без да су тога свесни. Управо то је оно што васпитачи могу да примете приликом сусрета са родитељима и да користе прилике да их обуче у ком смеру треба да иде њихово васпитно деловање. Дакле, један од важних задатака васпитача јесте да мотивишу родитеље да буду отворени, разговарају, уважавају правила, и личним залагањем постану део живота своје деце и када треба да прведу време са њима у игри код куће. Не увек, и не преко њихових могућности, али понекад, колико им време дозвољава, да, јер тиме показују деци да им је важно оно што она раде. Исто тако, на тај начин, стављају васпитачу до знања да разумеју стручни део његовог позива, који се односи на учење деце, јер усвајају његове сугестије и савете.

Сарадња родитеља и васпитача се може реализовати кроз разне индивидуалне или групне облике. Васпитачи треба стално да трагају за новим начинима да приволе родитеље да сарађују. Принципи добре сарадње су: добровољност и реална равноправност, принцип активног слушања, отвореност и искреност, благовременост и редовност, тактичност и дискреција, поштовање индивидуалности и различитости, објективност и самокритичност, и професионалност васпитача (Спасојевић, 2011).

Васпитачи треба да преузимају одговорност за грађење заједнице кроз односе сигурности, припадања и прихватања, јер су они истраживачи који зарађају у контекст учења са намером да испровоцирају дечију радозналост, и да сакупе податке о дечијем учењу (Мијаиловић, 2016: 247). Овај исказ је важан из разлога што кроз споменуте форме стварања заједнице између васпитача и родитеља, градимо простор у ком се деца осећају прихваћено и сигурно, а укључивање породице представља важан део дечјег самопоуздања и осећаја да у

вртићу нису „остављена“, већ да се родитељи залажу и труде да са васпитачима буду пријатељи којима је најважније управо дете (Мијаиловић, 2016: 247).

У складу са претходним тврдњама, можемо да закључимо да васпитач нема само задатак да гради и развија програм, планира активности и пројекте, или прати како тече развој деце, већ треба и да ствара пријатељске односе са читавом мрежом људи који окружују дете и у чијем се друштву оно осећа сигурно. На тај начин, дете стиче поверење како у људе са којима проводи време док су родитељи на послу, а то су васпитачи, тако и у себе и сопствене снаге.

Значај сарадње предшколске установе са породицом се огледа и у све већој потреби да се деца припреме за сналажење у животним ситуацијама (Крњаја и Мишкељин, 2016 према: Мијајловић, 2016: 250), а више аутора сматра да је комуникација између васпитача и родитеља основ квалитета целокупног партнерства (Мијаиловић, 2016, Павлов, 2020, Павловић Бренеселовић, 2012, и др).

Основе програма предшколског васпитања и образовања Године узлета (2019) нам наводе да постоји заједнички интерес нас као васпитача, и породице, а то је добробит деце. Сви наши напори и циљеви треба да буду усмерени ка хармоничном развоју деце, кроз шта се остварује добробит. Раније су се вртићи доживљавали као метса на којима се деца чувају док су одрасли на послу, а временом је, развојем науке, дошло до схватања да су ово установе у којима деца уче и развијају се, па тако савремене концепције васпитања и образовања говоре да породица и предшколска установа треба заједнички да креирају предшколски амбијент и организацију живота у вртићу, што је природна претпоставка децјег целовитог сазревања (Миливојчевић, Грчић, 2019: 169).

У породици деца примају прве и најснажније васпитне утицаје, али она није довољна да дете изгради личност (Николић, 2012). У многоме утицаје врши и окружење, па се може рећи да породица и окружење скоро па једнако утичу на развој деце. То видимо у бројним случајевима када деца долазе из функционалних породица, али је вршњачка група у којој проводе време другачијих васпитних уверења па је дете непослушно, немирно, или обрнуто, да деца из дисфункционалних породица, проводећи време у друштву добре и успешне деце, попримају сличне особине. На предшколском узрасту, под окружењем подразумевамо превасходно вртић, али и сва друга места на којима деца проводе време као што су играонице, школе спорта и страних језика и слично, али свакако вртић предњачи јер дете проводи највише времена у њему.

Вртић је допуна породичног васпитања (Врађешевић и сар. 2019). Није исправно мислити да ако дете похађа вртић, родитељ више нема никакву обавезу по питању васпитања и

образовања, јер ће све што треба, научити у вртићу. Дешава се да се у пракси сретнемо са ставом родитеља да ће дете „научити нешто да једе“ или „научити да користи ношу“ у вртићу, и да је то обавеза васпитача а не њихова, јер дете иде у вртић. Овакав став је погрешан, јер само заједничким снагама може да се постигне напредак код деце, док, ако не постоји међусобна сарадња, можемо да очекујемо чак и контрафекете.

Комуникација васпитача са родитељима треба да буде отворена и искрена, пуна разумевања, и саосећајности за другу страну и њене потребе. Скривање информација не може добро да се одрази на сарадњу, па је важно увек говорити истину другој страни, чак и када је некада тешко саопштити. Однос стварања атмосфере међусобног поверења и природне повезаности вртића и породице, захтева да васпитачи озбиљно, пажљиво, са пуно сензитивитета разумеју потребе деце и родитеља (Миливојчевић, Грчић, 2019: 171). Да би се овакав однос изградио, они морају да размењују информације свакодневно, заједнички да планирају акције, исто тако заједнички и да доносе одлуке коју су најбоље за дететов напредак, и заједно да прате све развојне фазе и етапе у животу детета. Обе стране морају да буду флексибилне и да се труде да разумеју потребе и циљеве друге стране. Управо о томе говори и Павловић Бренеселовић (2010) која каже да обе стране треба да имају усаглашене циљеве и интересе, али да нагласак буде на процесу заједничких активности, чији је исход сарадња као узајамна подршка (Павловић Бренеселовић, 2010).

Ако посматрамо реални контекст, све што смо навели подразумева да се обе стране труде да квалитет сарадње буде бољи, јер су користи вишеструке и за васпитаче и за породицу, а на крају, највише користи од добре сарадње има дете (Павловић Бренеселовић, 2012). Када васпитачи имају отворен и добар однос са родитељима, деца се лакше адаптирају на вртић, родитељи боље прихватају овај процес, обраћају се васпитачу за помоћ када год је то потребно, а васпитачи радо дају савете везане за прилагођавање на ново окружење. Са друге стране, када деца осете и виде да су односи између васпитача и родитеља топли и искрени, она се осећају сигурно и вољено у вртићу, и са задовољством долазе, и брже напредују. Када су односи овакви, родитељи ће са поверењем остављати дете у вртићу.

Када родитељи активно учествују у пројектима и другим активностима, упознају дете ван „личног простора“ код куће, а васпитачи могу да процењују однос родитеља и деце у неком новом окружењу (Павловић Бренеселовић, 2017). Време које родитељ проведе у вртићу је време током којег га васпитач боље упознаје, а посебна корист коју васпитач има огледа се у бољем упознавању детета и његових потреба и интересовања, чиме се унапређује дечји развој у свим

областима (Павловић и Бренеселовић, 2017). Посебно је важно нагласити да партнерски односи значе уважавање перспективе друге стране, сталну отворену комуникацију и спремност на компромисе и промене (Исто). У пракси, то значи да код родитеља видимо спремност да одустане од неких својих ставова и уважи мишљење васпитача, ако је то за дечје добро.

Још једна привилегија добрих односа васпитача и родитеља огледа се и развијању нове мреже сарадње са друштвеном заједницом. Добри односи са родитељима нам омогућавају да остваримо преко њих нове контакте који ће допринети дечјем учењу, па је и са те стране важно да са родитељима разговарамо о томе на који начин могу да нам помогну да дођемо до нових прилика за учење. Често се дешава у пракси да родитељи могу да обезбеде одређене, за децу јако значајне, посете неким установама у заједници, што је важно за ширење садржаја у оквиру пројеката, односно, за праћење дечјих потреба и интересовања у оквиру процеса учења. Такође, неретко се срећемо са специфичним занимањима међу родитељима која су деци интересантна, па посете њиховим радним местима, или њихове посете вртићу, богате дечја сазнања.

2.1. Сарадња са родитељима у вртићу „Петар Пан“

Сарадња са родитељима обухвата класичне приступе и моделе као што су индивидуални разговори, дани отворених врата, групни састанци и слично, али и нове приступе који подржавају укључивање родитеља у рад и активности деце. У вртићу „Петар Пан“ реализују се два програма, Године узлета и Монтесори приступ. Оба програма наводе значај сарадње са родитељима за развој деце. Године узлета акценат стављају на односе, добробит, интегрисани приступ учењу, и целовитост развоја, док Монтесори приступ заступа идеје да дете учи преко интеракције са окружењем а васпитач је део тог окружења.

Према Монтесори програму, дете усваја знања само кроз сопствену активност, оно је индивидуа која је компетентна и у коју имамо поверења да је у стању да доноси одлуке, а васпитач има више позицију посматрача (Монтесори, 2003). Периоде у предшколском детињству посматрамо кроз то шта је у оквиру неког од њих дете посебно способно да научи, и ту се мисли на ходање, говор, рачунање, читање итд.

Монтесори приступ се води тиме да деца имају изузетно велику моћ учења из свог окружења у ком стичу мотивацију и развијају радозналост. Важно је да им омогућимо да

откривају и стичу лична искуства кроз манипулисање материјалима. Марија Монтесори наводи да је шака уско повезана са развојем мозга, па деца морају физички да додирну одређени предмет, његов облик, осете температуру и слично (Монтесори, 2003:123).

Оно што је карактеристично за Монтесори приступ, а користи се и у нашем и у бројним другим вртићима у Србији, јесте чињеница да је суштинско питање правилног раста и развоја деце, па и самог процеса учења, у односима одраслих и деце. Наиме, Марија Монтесори је веровала у дете и његове снаге у процесу самоучења, док васпитач има задатак индиректно да подстиче и помаже, не укључујући се директно у пружње помоћи. Његова улога је да постави дете у позицију да само дође до сазнања, па се слично очекује и од родитеља. Васпитача је описивала као водича деци на путу живота, тако што их нити вуче, нити гура (Монтесори, 2001: 130).

Сличним принципом се руководимо и у вртићу „Петар Пан“, што нас по приступу и самом раду издваја у односу на друге васпитно-образовне установе. Колико смо усмерени на креирање подстицаја који ће децу охрабрити на процес самоучења, толико смо усмерени и на развијање сарадничких односа са родитељима, који представљају други најважнији фактор дечјег развоја. Развијањем добрих односа са породицом, ми заправо стварамо услове у оквиру којих се родитељи едукују за процес васпитања и образовања у кућним условима, и на тај начин заједнички остварујемо циљеве. Чињеница да образовање почиње по рођењу неминовно поставља родитеље у позицију првих дечјих учитеља па је и њима је у том периоду потребна помоћ.

У нашем вртићу, по Монтесори програму васпитање и образовање реализује се за децу од 3. године до поласка у школу. Простор у ком деца бораве подељен је на центре интересовања који се креирају у складу са дечјим узрастом, потребама и интересовањима. У млађим узрастима доминирају центри за практични живот и сензорно-перцептивни центар, а циљ ових центара је учење деце кроз игру о правим животним активностима (брисање, чишћење, хигијена, закопчавање...). Све активности су у центрима интересовања пропраћене инструменталном музиком која омогућава деци да се умире и концентришу на активности којима се баве. Уједно, музичка пратња развија код деце естетски укус, и развија слух, осећај за ритам и мелодију.

У оквиру Година узлета и Монтесори приступа које реализујемо комбиновано, спроводимо неколико приступа за сарадњу са родитељима који се показују већ дужи низ година као успешни, а то су акција „Сви заједно“; и „Свеска партнерства“. Ово су специфични

пристуди који се користе у нашем вртићу, у оквиру којих подстичемо родитеље да упознају децу са својим занимањима, или размене идеје, предлоге, сугестије или критике, кроз слање порука у „Свесци партнерства“. Поруке се међусобно уважавају јер и служи томе да се уведу промене које ће бити користи свим странама. Акција „Сви заједно“ је у почетку била везана само за занимања родитеља, док се после неколико година проширила на разне друге теме, садржаје и пројекте.

3. Методолошки део

Веза између породичног и институционалног васпитања и образовања је снажна, и и пружа најбоље резултате када су утицаји васпитача и родитеља усклађени. До уклађености долази кроз развијање јаких веза између породице и васпитача. Свакако, овакав однос понајвише зависи од личности родитеља, а потом и од деце и самих васпитача. Истраживање које је извршено у вртићу „Петар Пан“ у Батајници настало је из жеље да се сагледа угао васпитача о сарадњи са родитељима и укаже се на евентуалне предности специфичних приступа којима се родитељи могу додатно мотивисати за учешће у животу вртића, а све из разлога што су добити од позитивних партнерских односа, као што је у раду објашњено, небројене. Ако је наш циљ срећно и здраво дете, онда у остваривање тог циља морамо да нађемо начин да укључимо и родитеље и учинимо да и они буду део овог детињства.

3.1. Предмет и проблем истраживања

- Предмет истраживања је сарадња васпитача са родитељима.
- Проблем истраживања је разумевање сарадње родитеља и васпитача из перспективе васпитача.

3.2. Циљ истраживања

- Испитати мишљење васпитача о сарадњи родитеља и предшколске установе из угла васпитача.

3.3. Задаци истраживања

Задаци истраживања су проистекли из циља и изгледају овако:

- Испитати како васпитачи вреднују значај сарадње са породицом.
- Утврдити који облици сарадње су заступљени у вртићу.
- Испитати у којој мери се родитељи укључују у активности у вртићу.

3.4. Хипотезе истраживања

- Општа хипотеза истраживања јесте да васпитачи правилно конципирају значај сарадње са родитељима и радо уводе савремене облике сарадње, у циљу мотивисања родитеља на развијање сарадничких односа.
- Посебне хипотезе су следеће:

А) Очекује се да ће истраживање показати да васпитачи користе специфичне и савремене приступе у сарадњи више од традиционалних, као и да они дају боље исходе у грађењу партнерства са родитељима.

Б) Очекује се да ће истраживање резултирати унапређењем сарадње са породицом и указати на нове начине повезивања и добробити које од те сарадње имају сви актери васпитно - образовног процеса.

3.5. Методе, технике и инструменти у истраживању

За ово истраживање коришћена је дескриптивна метода која служи за описивање проблема, а користи се при анализи и интерпретацији резултата истраживања и извођења закључака.

Технике и инструменти који су коришћени у истраживању су:

- Анкетни упитник за васпитаче креиран кроз две пригодне целине (Прилог 1).
- Скала процене за васпитаче (Прилог 2).

3.6. Популација узорка

Узорак је издвојен из популације васпитача ПУ „Др Сима Милошевић“. Чини га 20 васпитача ОЈ „Петар Пан“ који у раду користе и Године узлета и Монтесори приступ. Структура узорка је дата у табели 1.

ПОЛУЛАЦИЈА УЗОРКА				
Пол	М	Ж		
	0	100%		
Године стажа	1-5	6-10	11-15	16 +
	15%	60%	10%	15%
Стручна спрема	Виша сс	Висока сс	Мастер васпитач	
	-	16	4	

3.7. Поступак истраживања

Истраживање је реализовано тако што су васпитачи попуњавали анкетни упитник и скалу процене на тему тога у којој мери се остварује сарадња са родитељима. Анализа истих извршена је у програму електронским путем. Васпитачима је упитник подељен у форми фајла, у групи за комуникацију између васпитача.

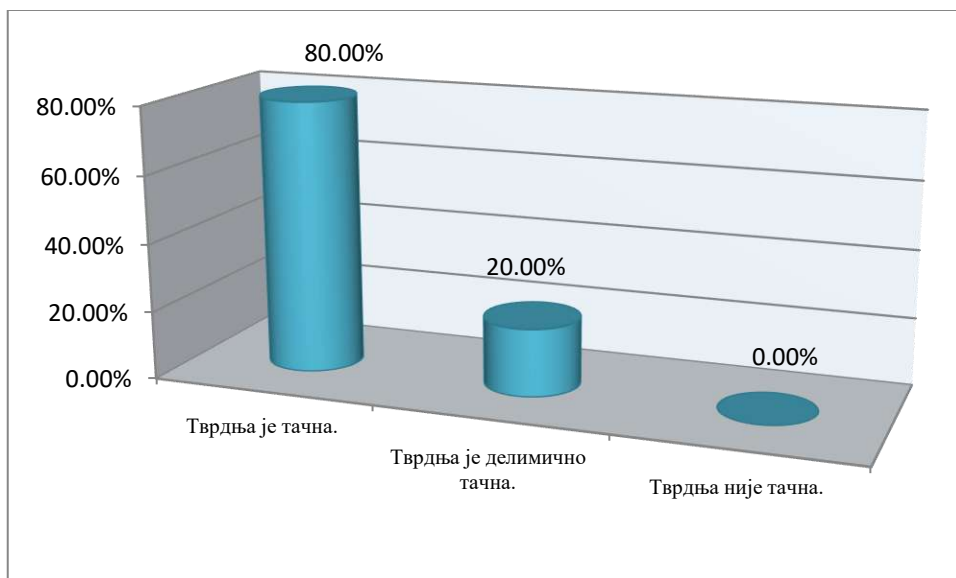
3.8. Опис процеса анализе података

- Подаци су обрађени статистички и представљени путем графикана/табела.
- Интерпретација добијених података је представљена дескриптивном статистичком методом.

3.9. Приказ добијених резултата

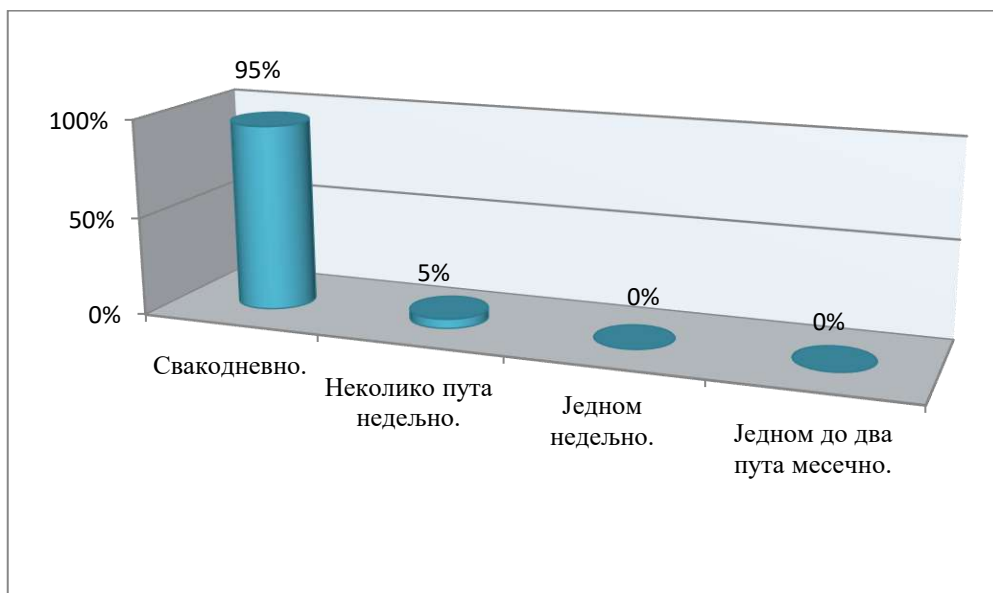
Прва целина у упитнику испитавала је ставове васпитача о актуелном стању везаном за сарадњу са родитељима. На следећим графиконима (1-6) приказани су резултати који су добијени.

Графикон 1 показује да васпитачи потврђују да се сарадња са родитељима реализује без потешкоћа, и у складу са њиховим и дечјим потребама.

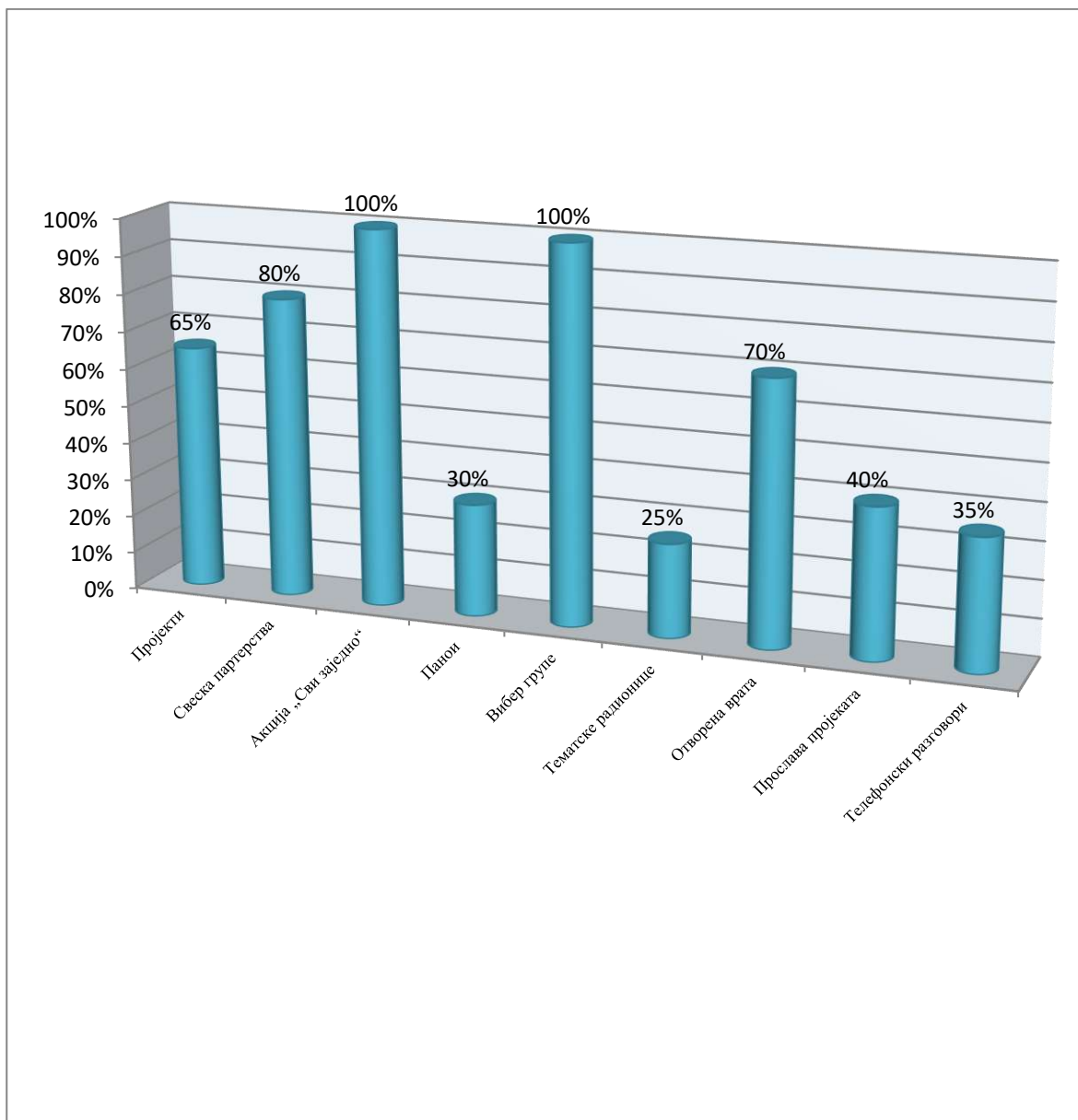
Графикон 1. Став васпитача о томе да ли се сарадња са родитељима реализује у складу са њиховим и дечјим потребама.

Графикон бр.2 показао нам је да васпитачи свакодневно реализују сарадњу са родитељима у највећем проценту (95%), или неколико пута недељно (5%) што води ка закључку да се сарадња остварује изузетно често у вртићу „Петар Пан“ а овакав резултат показатељ је спремности васпитача да подстичу и мотивишу родитеље на редовне сарадничке односе.

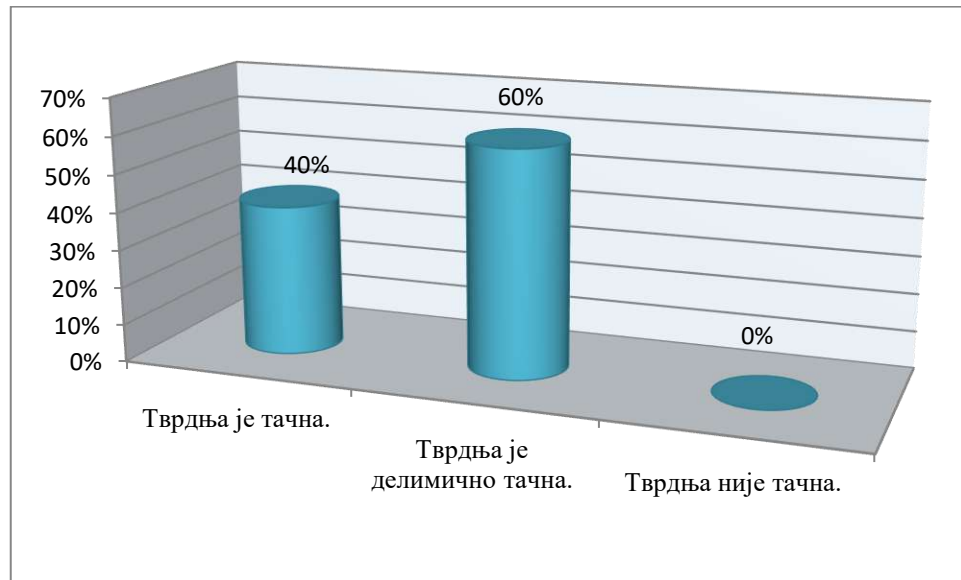
Графикон 2. Показатељ учесталости сарадње васпитача са родитељима

На графикону бр. 3 смо приказали на који начин васпитачи остварују најчешће сарадњу са родитељима. Међу понуђеним одговорима нашли су пројекти, вибер групе, панои, отворена врата, и сви се ови облици користе али се истичу облици који доносе најбоље ефекте у нашем вртићу, а то су акција „Сви заједно“ са 100% и свеска партнерства са 80% као облици које не користе сви вртићи, а у нашем дају одличне резултате. Без сумње и вибер групе су одличан начин комуникације са родитељима јер их сви васпитачи користе.

Графикон 3. Облици сарадње које васпитачи најчешће користе у раду

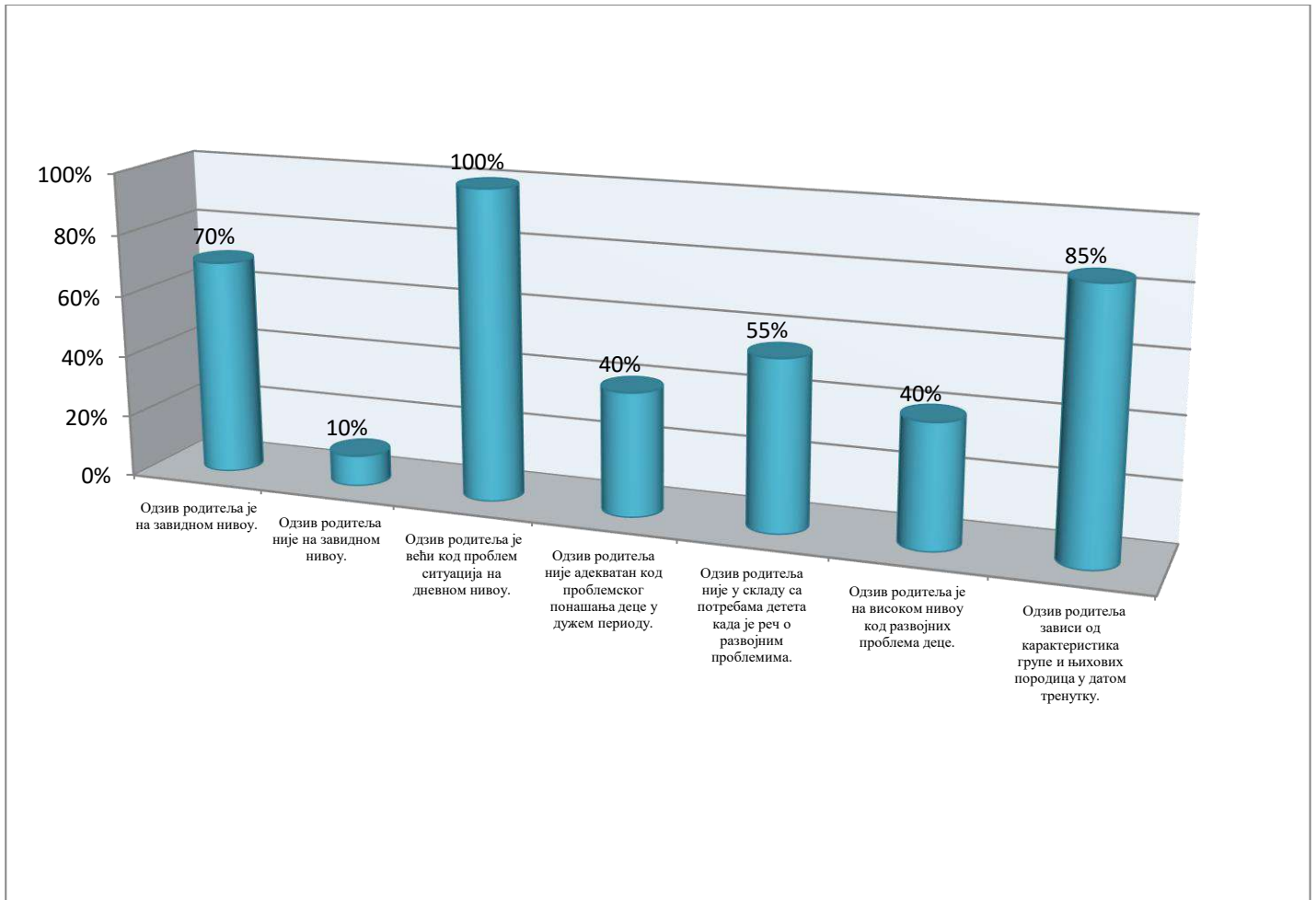
Следећим графиконом указали смо на то колико је интересовање родитеља за дане отворених врата и индивидуалне разговоре.

Графикон 4. Да ли су родитељи заинтересовани за индивидуалне разговоре и дане отворених врата.

Четвртим графиконом показали смо да васпитачи показују став да су родитељи делимично заинтересовани за индивидуалне разговоре и дане отворених врата јер је 60% њих навело да се делимично слаже са овим ставом. Свакако, 40% сматра да код родитеља постоји интересовање, што је и очекивано јер искуство показује да родитељима највише одговара разговор „један на један“ са васпитачем када је реч о њиховом детету, али, врло често је недовољно времена за интензивне разговоре са сваким родитељем.

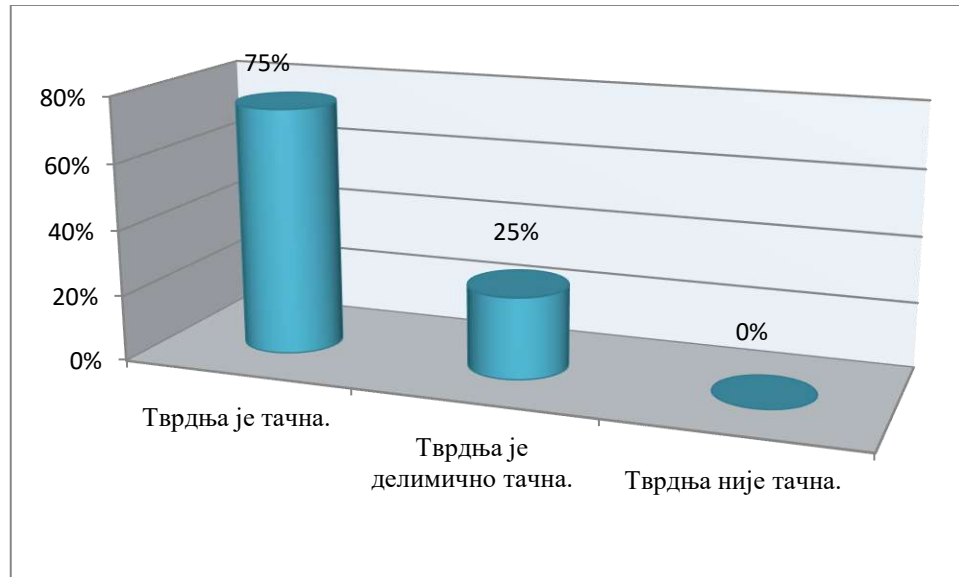
Графикон 5 показује како родитељи реагују када васпитач директно упути позив за индивидуални разговор јер се појавила потреба за тим.

Графикон 5. Како родитељи реагују на позив васпитача за индивидуални разговор

На основу графикона 5 се примећује да је најснажији одзив родитеља онда када се проблем ситуација деси на дневном нивоу (повреда, температура, неутешан плач, апатија пред разбољевање, стомачни проблеми итд), али истичу да ово зависи од карактеристика групе и њихових родитеља у датом тренутку. Треба да се истакне да одзив родитеља код деце са одређеним проблемима у развоју није на очекиваном нивоу, мада 70% сматра да је уопштено, одзив добар.

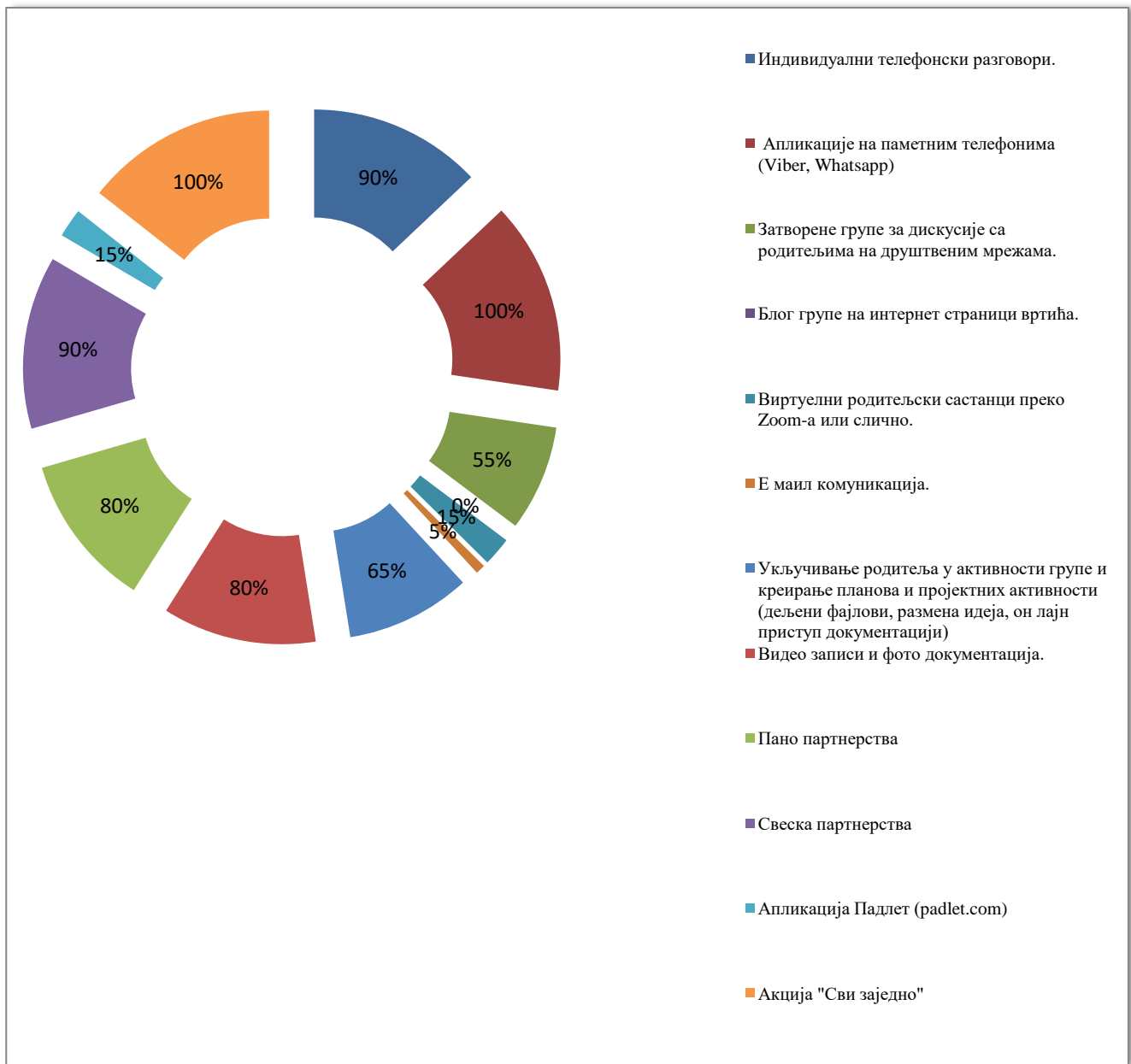
На графикону 6 смо приказали какво је мишљење васпитача о укључености родитеља у активности вртића и јасно је да у вртићу имамо добар одзив родитеља када је реч о заједничким активностима.

Графикон 6. Да ли се родитељи радо укључују у активности вртића

Друга целина упитника испитивала је мишљења васпитача о могућностима унапређивања постојеће праксе у неговању сарадничких односа са родитељима, а добијене резултате смо приказали у графиконима 7-12.

Графикон 7 указује на савременије облике сарадње које васпитачи користе најчешће, и оно што је утврђено је да акција „Сви заједно“ представља одговор који су навели сви васпитачи иако није био међу понуђенима (користи се у установи десет година) што показује да даје добре резултате, а са 90% одговора појављује се и „Свеска партнерства“ која служи за размену идеја са родитељима, и апликације на паметним телефонима (најлакши вид комуникације са родитељима), Пано партнерства, видео и фото записи и индивидуални телефонски разговори са највећим процентом одговора. Новина је коришћење апликације Падлет коју спомиње 15% васпитача. Према добијеним одговорима видимо да се највише користе методе које су повезане са програмима који се користе у вртићу (Године узлета и Монтесори метода) и стиче се утисак да је мишљење васпитача да имају најбоље ефекте. Е-маил комуникација је најмање заступљена. Ради лакшег прегледа добијених резултата, питање 7 смо приказали и табеларно (табела 2).

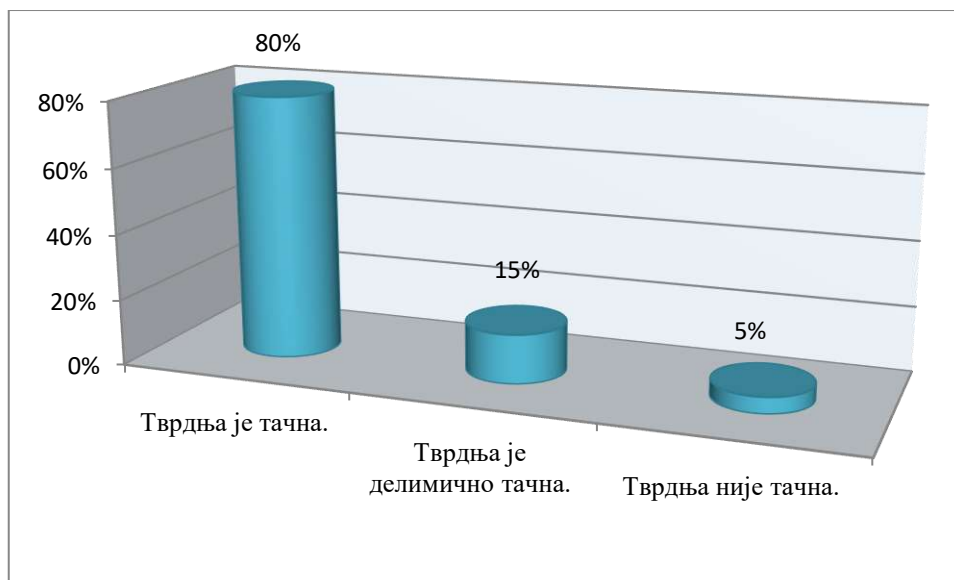

Графикон 7. Савремени облици сарадње са родитељима

Индивидуални телефонски разговори.	18	90%
Апликације на паметним телефонима (Viber, Whatsapp)	20	100%
Затворене групе за дискусије са родитељима на друштвеним мрежама.	11	55%
Блог групе на интернет страници вртића.	0	0%
Виртуелни родитељски састанци преко Zoom-а или слично.	3	15%
Е маил комуникација.	1	5%
Укључивање родитеља у активности групе и креирање планова и пројектних активности (дељени фајлови, размена идеја, он лајн приступ документацији)	13	65%
Видео записи и фото документација.	16	80%
Пано партнерства	16	80%
Свеска партнерства	18	90%
Апликација Падлет (padlet.com)	3	15%
Акција "Сви заједно"	20	100%

Табела 2. Савремени облици сарадње са родитељима

Наредни графикон, број 8, показује ставове васпитача о томе да ли је остваривање сарадње са породицом кроз њихово учешће у пројектима на очекиваном нивоу. Према добијеним одговорима примећујемо да су васпитачи задовољни учешћем родитеља у пројектима, јер само 5% сматра да овај став није тачан, док 80% њих сматра да је тачан.

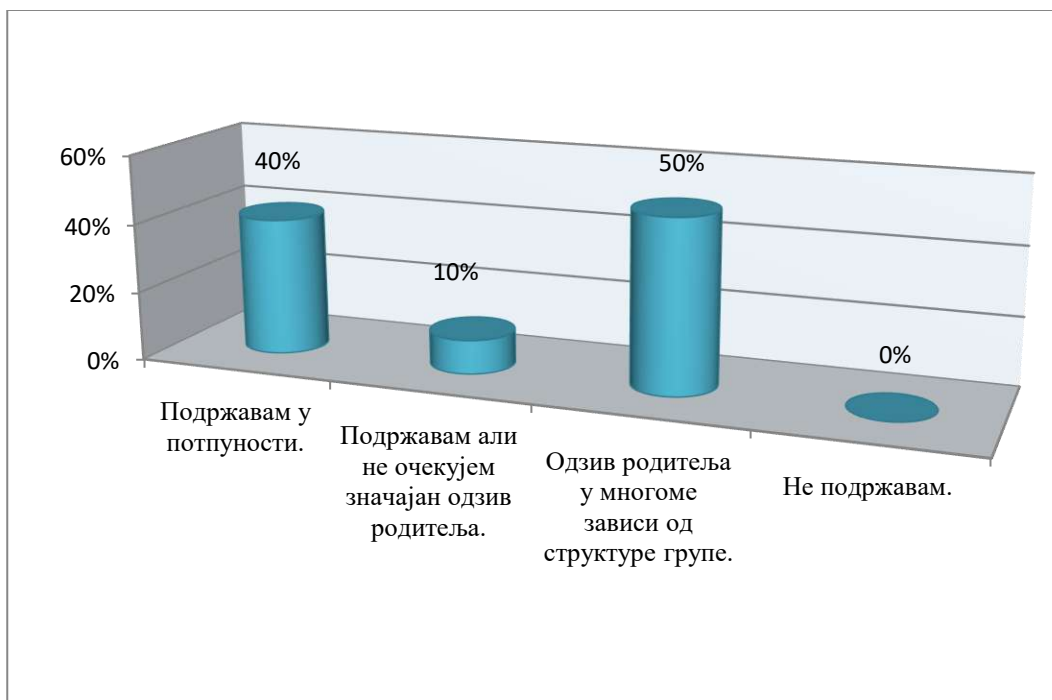

Графикон 8. Родитељи кроз пројекте сарађују са васпитачима

Девето питање упитника захтевало је од васпитача да наведу предлоге и идеје о томе како би охрабрили и подстакли родитеље да се снажније укључе у живот и активности вртића и групе. Њихови одговори су били разноврсни, и углавном везани за додатне едукације и радионице, ангажовање родитеља у пројектима али кроз прилагођено време за реализацију (због обавеза и радног времена родитеља), снажније уважавање идеја и предлога родитеља, више времена за присније разговоре са родитељима, прављење информативних брошура о значају сарадње са васпитачем, чешће заједничке активности ван радног времена вртића (једнодневни излети, посете и слично). Код васпитача се примећује иницијатива да мотивишу родитеље за активније укључивање у активности са децом и васпитачима, па је у складу са тим потребно све предлоге узети у обзир и разматрање.

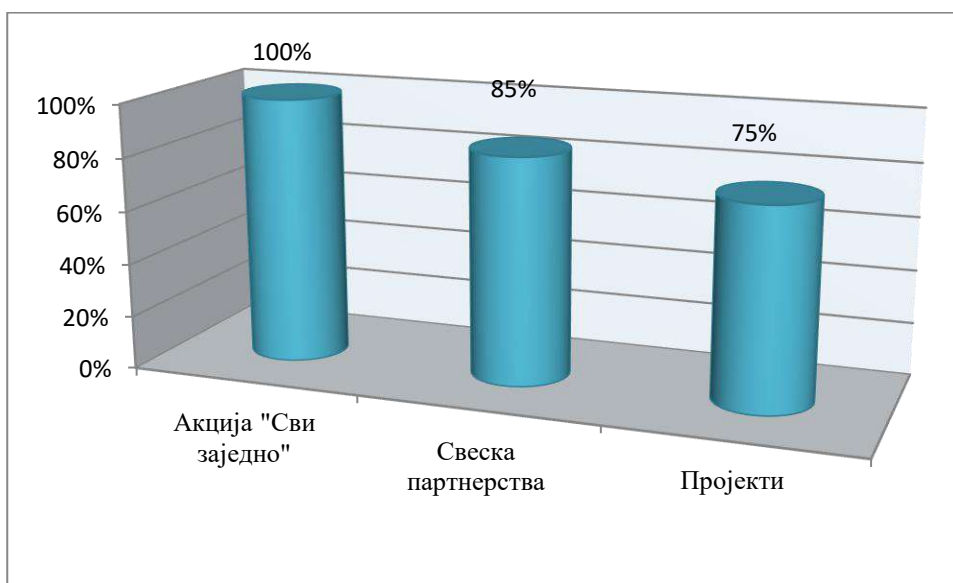
Следећим питањем утврђивали смо мишљење васпитача о томе шта би подстакло родитеље да чешће иницирају дијалог са васпитачем и више се укључују у активности групе, а одговори су као и код претходног питања указивали на потребу да се родитељима посвети више времена онда када они осете потребу за тим, васпитачи наводе знатно мањи број деце у групама и више васпитача по групи (превелике групе су проблем са којим се суочавају све предшколске установе), наводе и да родитељима често не одговарају термини који су предвиђени за разговоре са њима због њихових обавеза и да се мора наћи модел да се овај проблем реши, итд. Васпитачима је очигледно велики проблем недостатак времена да се довољно посвете родитељима због великог броја деце у групама, и већина сматра да уколико би се овај проблем решио, могло би да се очекује да се код родитеља јави јача иницијатива за укључивањем у активности вртића.

О томе да ли је едукација родитеља неопходан услов да се родитељи више укључе у овај део стварања „здравог“ окружења за дете питали смо васпитаче у 11. питању и њихове одговоре представили у графикану 9. Они сматрају да успех додатне едукације зависи од карактеристика групе (50%) и истичу да је едукација услов (40%), а 10% не очекује велики одзив родитеља.

Графикон 9. Едукација родитеља је услов да се родитељи више укључе у стварање „здравог“ окружења за дете.

Код последњег питања занимало нас је која три облика сарадње васпитачи наводе као најуспешније у својој пракси. На графикону 10 смо представили одговоре са највећом фреквенцом понављања.

Графикон 10. Три најзаступљенија приступа сарадњи који највише мотивишу партиципацију родитеља.

3.10. Резултати добијени на основу скале процене

Према одговорима који су навођени, утврдили смо да се акција „Сви заједно“ апсолутно показује као најзаступљенији приступ који према мишљењу васпитача најјаче мотивише родитеље за учешће, а одмах за овом акцијом су свеска партнерства и пројектни приступ.

Да бисмо додатно испитали шта васпитачи мисле о квалитету сарадње са родитељима, употребили смо и краћу скалу процене (Прилог 2) у оквиру које су васпитачи имали понуђених пет тврдњи које су оцењивали оценама од 1-5.

Скалом је утврђено да васпитачи оцењују лакоћу остваривања сарадње са родитељима оценом 4, наводећи оцену 3 за тврдњу да им сарадња не одузима време. Мишљење родитеља о томе колико су спремни за сарадњу васпитачи су оценили оценом 4, али су истакли да родитељи немају довољно знања о свим врстама и облицима сарадње са вртићем који постоје, и код овог питања дали су оцену 5, док су усвајање препорука за васпитне поступке које дају родитељима оценили оценом 3.

На основу овакве оцене васпитача примећујемо да родитељи имају високо мишљење о томе колико су спремни на сарадњу са васпитачем, али не усвајају увек препоруке васпитача за спровођење заједничких васпитно-образовних акција код куће. Па ипак, искуство у вртићу ком радим показује да онда када се родитељима посвети довољно пажње и времена да се уведу у свет заједничке одговорности за раст и развој деце, тада њихово учешће у активности поприма други ниво освешћености и они се радо укључују у разне активности, а наше искуство показује да акција „Сви заједно“ представља модел (поред свих других облика које користимо) који значајно подстиче интересовање и мотивисаност родитеља да буду део онога што ми радимо са децом у вртићу.

Истраживањем смо утврдили да васпитачи високо вреднују значај сарадње са породицом и активно раде на мотивисању родитељи да се укључују у све облике сарадње које реализују. Истичу да неки од облика које користе у вртићу „Петар Пан“ показују високе резултате када је реч о мотивацији родитеља (најзначајнији облик је акција „Сви заједно“, поред ње наводе и свеску партнерства и пано партнерства), док свакако не изостављају и облике сарадње помоћу паметних телефона у групама за комуникацију са родитељима. Васпитачи наводе и пројекте као један од значајнијих видова сарадње са породицом који даје добре резултате када је реч о активирању родитеља. Према њиховом мишљењу, родитељи су активни учесници процеса васпитања и образовања заједно са њима, али је потребно да се још више информишу о томе

какви све модели сарадње постоје и које учинке имају када је реч о подстицајном окружењу и његовом утицају на правилан раст и развој деце.

4. Примери добре праксе из вртића „Петар Пан“

И поред тога што се у вртићу „Петар Пан“ комбиновано реализују два програма, Године узлета као усвојена концепција у Републици Србији, и Монтесори приступ, као један од омиљених приступа у бројним вртићима, развијање и неговање добрих сарадничких односа са породицом се спроводи кроз разне приступе и облике прилагођене и једном и другом програму. У наставку ћемо приказати модел развијања партнерских односа у нашем вртићу кроз пројектни приступ, јер, према Годинама узлета, сарадња са родитељима представља кључ развијања добробити деце, па је у том смислу увек добро поћи од личних искустава која дају добре резултате и потенцијални су пример за шире коришћење. У представљеном пројекту сарадња је остварена у млађој групи, са циљем да родитељи нове деце која су кренула у вртић, боље упознају ритам дана, виде како њихова деца проводе време у установи, упознају се са начинима рада и омогуће деци осећај сигурности током боравка у вртићу, својим личним присуством.

Група: Млађа I

Васпитачи: Драгана Радека, Тијана Видаковић

Датум почетка пројекта: пролеће 2024. године

4.1. Пројектна прича „Пиле“ – млађа група

Повод за почетак пројекта била је песмица „Има једно пиле“, коју смо пуштали деци. Деца су у току слушања песмице опонашала пиле, пијукала и певала песмицу. Проналазимо још песмица о пилету будући да смо уочили да деци прија и песма, а и да показују интересовање за додатним садржајима сличног карактера.

Као провокацију уносимо јаје, деца посматрају јаје, узимају га у руку, пажљиво преносе јаје из руке у руку, ослушкују. Кажу да се у јајету нешто дрма, да се унутра нешто налази.

Слике 1-2. Уношење провокације за пројекат

Даница: „Ја имам кући јаје.“

Павле С.: „Кока има јаје.“

Љубица: „У јајету је пиле, то се дрма“

У просторну целину за симболичку игру уносимо животиње (коку, пиле, петла, јаје, кукуруз...). Деца разговарају како код куће хране коке са кукурузом и мрвицама од хлеба.

Калина: „Правим коки гнездо.“

Уносимо у просторну целину за истраживање кукуруз, жито, пиринач као и кашичице, сито, левак и посуде којима деца пресипају, истражују и хране животиње.

Путем паноа обавештавамо родитеље о теми пројекта и позивамо их да се укључе у пројекат тако што ће нам дати предлоге и идеје за даља истраживања.

Слике 3-6. Уношење средстава у просторну целину и обавештење на информативном паноу за родитеље

Уређујемо нову просторну целину, која је усклађена са темом пројекта и уносимо материјале: „Нахрани пиле“, „Обуци пиле“, „Поређај јаја“, „Помози пилету да пронађе коку“.

средствима која подстичу игролике активности којима је циљ развијање fine моторике шаке. Идеја је испористити дечја интересовања са развојним циљевима у разним областима.

Слике 7-8. Игролике активности везане за тему пројекта

У литерарну просторну целину уносимо књиге и сликовнице о пилићима. Деци читамо причу „ Досије пиленце“, и разговарамо о јунаку ове приче. илица:„Ово мало пиленце је баш храбро.“ Подстичемо децу да испричају своја искуства у којима се види њихово искуство када су била храбра, будимо их да не копирају једни друге и буду оригинални у причи доживљаја. Развијамо изговор, богатимо вокабулар, подстичемо говор и лепо изражавање. Активно радимо на усвајању предвештина читања и писања кроз гледање књига и сликовница. Како је кључ добробити деце укључивање родитеља у активности и живот вртића, користимо дечју недељу да подстакнемо родитеље да буду део нашег пројекта. Охрабрујемо их да изнесу своје идеје за активности чиме богатимо и ширимо спектар активности током пројекта, а деца се осећају сигурније током процеса истраживања када су и родитељи укључени. Родитељи доносе разне материјале у вртић, и заједно са децом праве пилиће. Користимо прилике са родитељима да развијемо садржаје на станишта пернатих животиња, исхрану, користи за човека, размножавање.

Слика 9. Родитељи доносе средства и материјале за пројекат

Љубица: „Пиле живи у гнезду са коком“ .

Аљоша: „Кокошке живе у кокошињцима.“

Децу питамо од чега све можемо да направимо гнездо, и добијамо одговоре: од лишћа, сламе, гранчица. У дворишту вртића деца сакупљају лишће и гранчице које стављају у плетену корпу и тако праве гнездо. У прављењу гнезда нам помажу другари из средње групе. Гнездо уносимо у собу, деца стављају пилиће у гнездо, хране их, брину о њима и предлажу да свако своје пиле понесе кући. Деца заједно са родитељима брину о пилету, смишљају им имена. Идеја овог дела пројекта је да кроз активности са децом родитељи проведу више времена са њима, имају заједничке обавезе, и виде како изгледа радни дан у вртићу.

Слика 10. Активности на отвореном

Следећи део пројекта представља припрема позоришне представе. Идеја ове представе је активна сарадња са родитељима у циљу припреме улога, као и лутака, а позадински задаци су подстицање маште и говора деце. Деца заједно са родитељима код куће припремају лутке на штапу, што је повод да их боље упознамо са врстама лутака (лутка на прсту, гињол лутке, лутке на штапу, позоришта сенки, марионете итд). Деца одушевљено прихватају нови задатак и родитељи се оглашавју у групама за комуникацију са бројним питањима, што је показатељ да смо их мотивисали да се укључе у наш пројекат још више. Задатак родитеља и деце јесте да припреме лутке на штапу – кока, петао, пилићи, јаја. Бодримо родитеље да у циљу подстицања развоја говора и маште, код куће када направе лутке које ће донети у вртић, подстичу децу да замишљају, измишљају, маштају, и причају измишљење приче користећи лутку као наратора. У вртићу, за то време, такође правимо лутке на штапу за госте из других група, као и позорницу, коју када је завршимо износимо и спремамо се за представу са луткама које су деца правила са родитељима. Деца измишљају ток приче, мењају је са сваком новом групом, и коментаришу следеће:

Павле С. : Овако ће се звати моја прича, Кокица,. Кокица има три пилета и живи у веееееликом гнезду. Пилићи нису добри и Кокица кад се наљути јако виче на њих и љути се. Једном су се изгубили јер нису слушали.

Анђелија: Ја ћу бити кока, а ви будите пилићи.

Аљоша: Моје пиле је жуто, и биће добро, и послушно.

Слике 11-12. Припрема позоришта и представе

Током пројекта износимо материјал у заједички простор вртића са циљем да се повежу различите узрастне групе и оствари интеракција са децом других васпитних група. Уједно, идеја нам је да укључимо и другу децу у пројекат кроз буђење њиховог интересовања тако што постављамо материјале на видно место у заједничком простору.

Слика 13. Гледање видео снимка о животном циклусу пернатих животиња

Деца пуштамо звукове које они препознавају: пијукање, кокодакање, кукурикање... Деца препознају и имитирају гласове животиња. Проналазимо видео снимак о излегању пилића, од инкубације јаја од првог дана до излегања, пуштамо снимак на пројектору. Деца не крију одушевљење.

Урош Т.: „Вауу, пилићи живе у љусци јајета“.

Након гледања пројекције, деца долазе на идеју да сама направе инкубатор од материјала којима располажемо. Почињемо радове.

Слика 14-16. Прављење инкубатора

Пројекција коју смо гледали подстакла је децу да истраже и животни циклус пернатих животиња, посебно кокошака. Процес истраживања гледамо да приближимо што је могуће више реалном току, па доносимо лампе, кутију, правимо јаја, дрвене хватаљке, правимо појилице и хранилице за пилиће.

Слике 17-18. Истраживање животног циклуса кокошака

Уносимо јаје и сирће у собу и са децом изводимо експеримент.

Урош М.: „Хајде да разбијем јаје, да видимо да ли је пиле унутра.“

Деца показују отворено одушевљење животним циклусом кокошака, о чему очигледно разговарају са породицом и код куће, што је навело једног од родитеља да им омогући и очигледно средство везано за овај пројекат, те је донео живо пиле. Ово је код деце изазвало еуфорију, јер је за њих пиле, као живо биће, изазвало једнако снажан утисак какав би изазвало и куче, маче, рибица или било која друга животиња у вртићу. Деца траже пилету кућу, такмиче се ко ће га пре узети у руку, коментаришу конзистенцију његовог перја, величину, боју, оглашавање, желе да га додирну, направе му кућицу, нахране га. Траже кукуруз од теткица да нахране пиле. Храбрији дечаци му доносе мале инсекте. Стефанови родитељи доносе слике из посете баки и деку, током које је Стефан хранио коке.

Стефан: „Кокама сам дао да једу траву, а дека им је дао кукуруз. Мој дека има и пилиће и коке а има и великог петла“

Слике 19-20. Посета живог пилета вртићу и слике које су родитељи донели у вртић

Како у вртићу често реализујемо акцију „Сви заједно“ која има за циљ да додатно мотивише родитеље да се укључе у наше пројекте и активности, то смо и овог пута организовали исту ову акцију. Она превасходно утиче на партнерске односе васпитача са породицом, али оснажује и целокупну везу дете/васпитач/родитељ. Кроз заједничко истраживање са родитељима, деца имају више самопоуздања и смелости да питају и закључују, а кроз сарадњу са родитељима ми сазнајемо бројне ствари о навикама и развоју деце. Ову акцију редовно спроводимо и показала се као одличан саставни део готово сваког пројекта. Према нашем мишљењу највише мотивише родитеље да се укључе у наше активности.

Мотив за покретање ове акције у млађој групи био је да се родитељи укључе у рад вртића и упознају ближе се нашим начином функционисања, а уједно, виде и како њихова деца проводе време у установи. Родитеље смо обавестили о акцији путем информативног паноа, на ком је наведен позив за учешће, и родитељи су могли да се пријаве за одређени дан када могу да дођу у вртић, а са нама су комуницирали око идеја шта би и како могли да спроведу у вртићу у форми заједничких активности.

Помоћу ове акције, реализовали смо неколицину активности са родитељима:

1. Калинина мама доноси песмицу о пилету коју је написао Калинин тата и чита деци.
2. Андрејева мама у дворишту вртића са децом прави гнездо за пиле.
3. Тодорова мама нам доноси књигу о пилету коју чита деци, са децом разговара о томе ко се све поред пилета појављује у тој причи.
4. Анђелијина мама деци прича приче које је она волела када је била мала.
5. Магдаленина мама доноси Магдаленину омиљену причу у сликама, „Деда и репа“.
6. Даничина мама нам чита причу о изгубљеном пилету.

Слике 21-23. Акција „Сви заједно“ – посете родитеља и заједничке активности са децом

Слике 24-30. Богаћење литерарне целине и активности у њој

На крају представљамо и наш процесни пано који смо попуњавали током развијања пројекта и који сведочи свему што смо радили, које смо садржаје учили, чиме смо се водили, и на који начин смо стигли до затварања пројекта.

Током пројекта деца су свакодневно прилазила нашем процесном пану, разгледала фотографије, цртеже и подсећала се шта смо истраживали...

Слике 31-32. Процесни пано

Запажања о пројекту:

Пројекат „Пиле“ је један од омиљених дечјих пројеката у млађој I групи. Деци смо свакодневно пуштали песмице, па је и сам повод за почетак пројекта била њихова заинтересованост за текст песмице „Има једно пиле“. Пратили смо дечија интересовања и самим тим смо уређивали простор наше собе и истраживали у пројекту „Пиле“. Током пројекта свакодневно смо укључивали родитеље на разне начине: „Акција сви заједно“, заједничке активности у припреми представе и лутака, истраживања која су радили са децом, доношење потребних материјале, њихове идеје за активности и садржаје. Највећа добробит за децу кроз овај пројекат било је активно учествовање родитеља у нашим активностима. Деца су знала ког дана родитељи долазе и у неким случајевима су знала и шта ће радити са њима у вртићу, а негде је то било и изненађење. Сигурност коју деца развијају током боравка родитеља у вртићу се јако одразила на њихово понашање током дана, јер су мање била раздражљива, посебно у периодима дана када се ишчекује долазак родитеља по дете. Деца су била сигурнија у васпитаче, јер су схватила да их родитељи не остављају заувек у установи, већ само на одређено време, а уједно, ове посете током пројекта покренуле су нова дечја и родитељска заједничка интересовања за покретање нових пројеката. Могућност у оквиру акције „Сви заједно“ да родитељи сами одаберу дан који им одговара за посету, најаве свој долазак, преузму иницијативу око одређених активности, код њих је изазвала додатну сигурност будући да је реч о јако малој деци, и током прве године у вртићу најчешћи проблем са којим се суочавамо као васпитачи јесте страх родитеља за то како дете проводи време у вртићу, и страх деце да су остављена. Све ово је у великој мери превазиђено активним укључивањем родитеља у нашу заједницу.

5. Промене које смо увели у праксу

Сарадња са родитељима се у вртићу „Петар Пан“ реализује кроз више приступа, међу којима су најзначајнији акција „Сви заједно“ и „Свеска партнерства“. Акција „Сви заједно“ је приступ у оквиру ког деца имају прилику да се упознају са занимањима родитеља, и реализујемо је као специјализовани облик сарадње око десет година уназад. Акција подразумева ангажовање родитеља кроз међусобно договарање и планирање, што омогућава деци да упознају мноштво занимања и производних процеса. На овај начин обогаћујемо њихова знања, градимо сарадничке односе са породицом, подижемо родитељску партиципацију у животу вртића на посебан ниво, и чинимо да се деца осећају сигурна у своје снаге.

Идеја покретања акције „Сви заједно“ родила се на основу праћења и посматрања деце јер у свакодневним активностима она опонашају старије, и играјући се са њима, разговарајући, и посматрајући их, увидели смо да већина опонашања у себи садржи елементе игара које су повезане са занимањима родитеља. Јасно је било да деца на овај начин показују жељу и потребу да сазнају више о занимањима па су покретане разне активности у вртићу, али и на радном месту родитеља. Представљана су разна занимања: фризер, молер, наставници, учитељ, војно лице, физијатар, стоматолог, медицинска сестра, трговац итд. Интересовање родитеља за ову акцију је велико и показује се већ дужи низ година као изванредан облик сарадње са породицом, а уједно, задовољство деце је током овог периода на највишем нивоу. Како се акција показала као изузетно корисна, редовно је користимо и приликом примене основа програма предшколског васпитања, па је постала саставни део нашег рада у оба програма, што нас издваја у односу на друге вртиће.

Када се припрема акција „Сви заједно“; васпитачи увек показују спремност да се организују различите активности које родитељи предлажу, као и да им помогну ако и уколико им је потребна помоћ за припрему садржаја. Акција се временски увек прилагођава могућностима родитеља (посао, слободно време, друге обавезе) чиме стављамо до знања да смо увек спремни да изађемо у сусрет потребама родитеља, градећи на тај начин однос пун искрености, поверења и толеранције. Родитељи се овој акцији радо одазивају, креативни су са предлозима и идејама, омогућавају нам и олакшавају пут сарадње са локалном заједницом јер многа занимања захтевају и излазак из вртића и посете окружењу, што је за децу посебан доживљај. Кроз процес ове акције, често користимо прилику да додатно едукујемо родитеље о бројним темама везаним за родитељство и васпитање предшколске деце. Ефекти оваквог

приступа се у нашем вртићу показују као изванредни. Деца су поносна због игре и активности са родитељима, а посебну радост за све учеснике представљају и честитке захвалности које деца припремају за крај сваке акције. У оквиру Година узлета, ову акцију користимо у оквиру разних пројеката, са циљем да родитељи буду део наших активности, помогну богаћење простора, и активно учествују у активностима са децом, а уједно боље упознају принципе рада у вртићу.

Поред акције „Сви заједно“, у вртићу „Петар Пан“ користимо и „Свеску партнерства“ која служи за размену идеја (сугестија, критика, предлога) између вртића и породице, и представља још једну промену у пракси коју смо увели у циљу остваривања боље сарадње са родитељима, и представља специфичан приступ који се не користи у другим вртићима. Ова свеска се показала као одличан избор јер је често много лакше написати, него рећи, а како родитељи могу и да је понесу кући (говоримо „свеска иде кући“), не одузимамо време родитељима на разговоре око тема које могу да се представе и писменом поруком. Свеска је одличан избор приликом давања идеја о садржајима и активностима које могу бити део неког пројекта.

Од промена које смо увели у праксу вртића „Петар Пан“ добити имају и васпитачи, и деца и родитељи. Када су родитељи активно укључени у живот вртића, постају компетентнији у комуникацији са својом децом, стичу знања и практичне вештине о томе како да развијају способности детета (Powel et al., 2010, према: Јелић и др. 2018). Такође, имају могућност да виде своје дете у оквиру групе, сагледају његов однос према другој деци, као и према активностима. Са друге стране, васпитачи током оваквих активности могу боље да упознају родитеље, утичу на њих, њихове васпитне ставове, однос према детету, и науче их новим родитељским вештинама. На крају, добит деце је навећа, јер она уче у познатом, топлом окружењу, сигурна у себе јер су поред њих одрасле особе које им пружају највише подршке током предшколског периода, а то су васпитачи и родитељи.

Закључак

Приликом првог довођења детета у предшколску установу, упознајемо први начин одношења родитеља према њему. Посматрајући на који начин родитељ помаже детету да се припреми за улазак у радну собу, како поступа када се дете расплаче, како дете реагује, стичемо прве утиске и слике о њему. Исто тако и родитељ гради слику о васпитачу на основу овог, првог сусрета. Како се поставимо према узнемиренем и уплашеном родитељу који се први пут одваја од детета представља први корак у грађењу односа са њим. Топлина коју треба да пружимо у том тренутку и осећај сигурности јесте нешто што ћемо касније развијати кроз однос који ће трајати и неговати се неколико година.

Сарадња са родитељима не представља само размену неколико речи приликом преузимања детета након вртића. Важан фактор окружења у ком се дете осећа сигурно јесте модел понашања и односа које развијамо са породицом кроз разне приступе. Улога васпитача је да у свакој групи покуша што боље да упозна структуру родитеља и спрам њихових карактеристика организује оне облике сарадње који ће највише утицати на укључивање родитеља у живот вртића. Ми имамо задатак да анализирамо шта је то што родитеље покреће на акцију, на давање идеја и предлога, на отвореност у комуникацији и конструктиван разговор. Поред тога, важно је и да сазнамо које активности у вртићу представљају најбољи модел који наводи родитеље да буду активнији у заједничким васпитним утицајима. Некада то чинимо кроз разговоре са њима, некада ослушкујемо децу и сазнајемо о родитељима, као што од родитеља долазимо до сазнања о децијим потребама, понекад групно комуницирамо на састанцима и упознајемо породице, али је свакако наша улога најважнија, јер смо ми као стручњаци, покретачи сарадничких односа са родитељима, и од нас зависи понајвише како ће родитељи приступити сарадњи. Уколико приметимо да су родитељима потребна додатна знања о васпитању и образовању деце у кућним условима, као и подршка у овом процесу, на нама је да осмислимо облике и начине да им се приближимо и остваримо своје улоге прописане програмом. С тим у вези, важно је да анализирамо приступе које користимо у раду, мењамо их и прилагођавамо потребама породице, и уједно, користимо најадекватније облике рада са њима. Управо смо из тог разлога извршили истраживање перспективе васпитача о сарадњи са

родитељима, како бисмо дефинисали шта је оно што даје најбоље резултате, шта треба мењати и шта можемо увести као добар модел у праксу.

Истраживањем смо утврдили смо да родитељи у великој мери воле да буду део пројеката у вртићу, али, поред тога, најзначајнији вид сарадње са њима представља акција „Сви заједно“. Поред ове акције, родитељи су активни у групама за комуникацију јер ту размењују све актуелне теме и питања, и радо учествују у коришћењу свеске партнерства која се такође показала као добар модел за комуникацију у писаном облику. С обзиром да је реч о неким активностима које се не примењују у свим вртићима, може да се закључи да би искуства из нашег вртића могла да буду пример добре праксе другим васпитачима за увођење интересантних модела сарадње са породицама.

Промене које уводимо у праксу представљају најбољу оцену нашег труда и залагања да се мењамо и прилагођавамо потребама деце и специфичности групе са којом радимо. Често долазимо до нових идеја и многе примењујемо у раду, мењамо их, и стварамо нове, управо да бисмо били још бољи.

Промене које су уведене у праксу у нашем вртићу конкретно се односе на приступе у сарадњи са родитељима, а како су се показале као позитивне, користимо их већ десет година без обзира на то да ли радимо према Годинама узлета или Монтесори програму.

Најупечатљивије промене, као и оно што нас издваја у односу на друге вртиће, представљају акција „Сви заједно“, и „Свеска партнерства“. Акција „Сви заједно“ је један од примера како приволети родитеље да буду део „живота у вртићу“ посебно кад аје реч о пројектима. Васпитачи су одлични познаваоци васпитне праксе и различитих карактера родитеља и њихово искуство може да буде драгоцену у припреми нових модела сарадње, а исто тако, размена идеја васпитача из нашег вртића са другим колегама које не примењују ову и сличне акције, може да буде покретач промена које ће оплемени и обогатити овај важан део креирања подстицајног окружења у ком дете одраста.

Литература

- Вишњић Јевтић, И. Висковић, Д. (2018). *Изазови сарадње: Развој професионалних компетенција одгајатеља за сарадњу и партнерство са родитељима*. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/328964385_Izazovi_suradnje_Razvoj_profesionalnih_kompetencija_odgojitelja_za_suradnju_i_partnerstvo_s_roditeljima.
- Gaspar Ribeiro da Fonseca, M. F. (2013). Suradnja i angažiranost roditelja i predškolskih centara u Portugalu. *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 5 (9), 26–27.
- Група аутора (1989). *Родитељи у дечијем вртићу*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Дедај, М. (2019). *Породична педагогија*. Сремска Митровица: ВШССВПИ – Сирмијум.
- Дедај, М. (2020). Партнерство васпитача и родитеља у контексту реалне инклузивне праксе. *Синтезе*. 2020, бр. 18, стр. 55-63. Доступно на: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2217-902X/2020/2217-902X2018055D.pdf>
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2002). *Family, school, and community partnerships*. In M. H. Bornstein (Ed), *Handbook of parenting: Practical issues in parenting* (Vol. 5, pp. 407-437). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Јелић, М. и сар. (2018). Сарадња предшколске установе и васпитача из угла васпитача. У: Зборник радова „Специјална едукација и рехабилитација. Вол. 17, бр. 2. 165-187. Београд.
- Крњаја, Ж. (2011). *Схватање развоја као оријентација предшколског курикулума*. Педагогија. 4, 541-551. Доступно на: <https://reff.f.bg.ac.rs/handle/123456789/1242>
- Ковачевић, Н. (2019). *Значај сарадње васпитача и родитеља у реализацији припремног предшколског програма*. Учитељски факултет у Призрену-Лепосавићу. Доступно на: <https://platon.pr.ac.rs/bitstream/handle/1>
- Maleš, D. (1994). *Roditelji i pedagoški pluralizam. Pluralizam u odgoju i školstvu*. Institut za pedagogijska istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 74–81.
- Matov, J. (2014). *Preduslovi uspješne saradnje vaspitača i roditelja*. Završni rad. Sveučilište u Zadru.
- Монтесори, М. (2001). *Откриће детета*. Београд: Чигоја штампа.
- Монтесори, М. (2003). *Упијајући ум*. Београд: ДН Центар.

- Мијајловић, С. (2016). Развијање пројекта у функцији сарадње вртића и локалне заједнице. У: Зборник радова: „Савремено предшколско васпитање и образовање: изазови и дилеме”. Крагујевац: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
- Николић, Р. (2012). Васпитни утицаји у породици према мишљењу родитеља. У: Зборник радова Учитељског факултета, Ужице, бр. 14. Стр. 21-32. Доступно на: <https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=1450-67181214021N>
- Павлов, С. (2020). *Родитељски приступ васпитању и процени стидљивости предшколског детета*. Докторска дисертација. Бања Лука. Универзитет у Бањој Луци. Филозофски факултет.
- Миливојчевић, С. Грчић, С. (2019). Сарадња са породицом као услов за квалитетан васпитно-образовни рад. У: Зборник радова: *Иницијално образовање и стручно усавршавање васпитача-партнерство у грађењу квалитета*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре Сирмиум.
- Павловић Бренеселовић, Д. (2010). *Партнерство у образовању*. Андрагошке студије, (2), 123-139.
- Милић, И. (2012). Значај сарадње породице и васпитно образовних установа. У: *Узданица, зборник радова*. IX/1, стр. 287–302
- Павловић Бренеселовић, Д. (2012). *Од природних непријатеља до партнера: системски приступ односу породице и јавног васпитања*. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду.
- Павловић Бренеселовић, Д. Крњаја, Ж. (2017). *Каледоскоп: основе диверсификованих програма предшколског васпитања и образовања*. Београд. Институт за педагогију и андрагогију. Филозофски факултет. Универзитет у Београду.
- Павловић Бренеселовић, Д. Павловски, Т. (2000). *Партнерски односи у васпитању*. Београд: Институт за Педагогија и андрагогију.
- Пешикан, А. Антић, С. (2012). Учење и развој на раним узрастима, у А. Бауцал (Ур.) *Стандарди за развој и учење деце раних узраста у Србији* (стр. 85-112). Београд: УНИЦЕФ и Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду.
- Стојковић, И. Марков, З & Јелић М (2017). *Корелати опажања сарадње између родитеља и васпитача у предшколској установи*. Доступно на: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1452-7367/2018/1452-73671802165J.pdf>

Стојановић, Б. (2007). *Истраживачи дечјих душа*, други део. Нови Сад: Драгон.

Спасојевић, П. (2011). *Породична педагогија и одговорно родитељство*. Бања Лука: Нова школа. Универзитет у Источном Сарајеву Педагошки факултет у Бјељини.

Прилог 1- Упитник

Поштоване колеге и колегинце,

За потребе мастер рада са темом „Сарадња предшколске установе и родитеља“ креиран је анкетни упитник који је пред Вама.

Молим Вас да искрено одговорите на питања (упитник је анониман и сви резултати биће коришћени искључиво за анализу Ваших мишљења и ставова и са циљем да се уведу промене у пракси).

Праћењем упутстава код сваког питања, молим Вас да заокружите један или више тачних одговора (у складу са наводима у питању), као и да напишете код питања отвореног типа своја искуства/мишљења/ставове/предлоге).

Кандидат: Драгана Радека, васпитач.

Општи подаци о испитанику:

- Пол: М/Ж
- Године радног стажа: 1-5 6-10 11-15 16 и
више
- Стручна спрема: виша школа висока стр.спрема мастер васпитач

И део Упитника: Мишљења васпитача о актуелном стању везаном за сарадњу са родитељима

1. Сарадња са родитељима се реализује без потешкоћа, и у складу са Вашим и дечјим потребама (Молим да заокружите само један тачан одговор који је најближи Вашем мишљењу):

1. Тврдња је тачна.
2. Тврдња је делимично тачна.
3. Тврдња није тачна.

2. Сарадњу са родитељима остварујете (Молим да заокружите само један тачан одговор који је најближи Вашем мишљењу):

1. Свакодневно.
2. Неколико пута недељно.
3. Једном недељно.
4. Једном до два пута месечно.

3. Наведите на који начин остварујете сарадњу са родитељима (Молим да заокружите најчешће коришћене облике остваривања сарадње са породицом):

1. Пројекти
2. Свеска партерства
3. Акција „Сви заједно“
4. Панои
5. Вибер групе
6. Тематске радионице
7. Отворена врата
8. Прослава пројеката
9. Телефонски разговори

4. Родитељи показују интересовање за индивидуалне разговоре и редовно се одазивају данима отворених врата (Молим да заокружите само један тачан одговор који је најближи Вашем мишљењу):

1. Тврдња је тачна.
2. Тврдња је делимично тачна.
3. Тврдња није тачна.

5. Родитељи се одазивају Вашим позивима када се појави потреба за индивидуалним разговорима (проблем ситуација на дневном нивоу, проблем у понашању деце, развојни проблеми и слично) (Молим да заокружите један или више тачних одговора који су најближи Вашем искуству):

1. Одзив родитеља је на завидном нивоу.
2. Одзив родитеља није на завидном нивоу.
3. Одзив родитеља је већи код проблем ситуација на дневном нивоу.
4. Одзив родитеља није адекватан код проблемског понашања деце у дужем периоду.
5. Одзив родитеља није у складу са потребама детета када је реч о развојним проблемима.
6. Одзив родитеља је на високом нивоу код развојних проблема деце.
7. Одзив родитеља зависи од карактеристика групе и њихових породица у датом тренутку.

6. Родитељи се радо укључују у активности вртића (Молим да заокружите само један тачан одговор који је најближи Вашем мишљењу):

1. Тврдња је тачна.
2. Тврдња је делимично тачна.
3. Тврдња није тачна.

II део Упитника: Мишљења васпитача о могућностима унапређивања постојеће праксе у неговању сарадничких односа са родитељима

7. Савремени облици сарадње са родитељима узимај примат над традиционалним. Заокружите оне савремене облике који су најчешће коришћени у Вашој пракси: (Молим да заокружите један или више тачних одговора који су најближи Вашем искуству):

1. Индивидуални телефонски разговори.
2. Апликације на паметним телефонима (Viber, Whatsapp)
3. Затворене групе за дискусије са родитељима на друштвеним мрежама.
4. Блог групе на интернет страници вртића.
5. Виртуелни родитељски састанци преко Zoom-а или слично.
6. Е маил комуникација.
7. Укључивање родитеља у активности групе и креирање планова и пројектних активности (дељени фајлови, размена идеја, он лајн приступ документацији)
8. Видео записи и фото документација.
9. Пано партнерства
10. Свеска партнерства
11. Апликација Падлет (padlet.com)
12. Нешто друго: _____ (наведите)

8. Остваривање сарадње са породицом кроз њихово учешће у пројектима је на очекиваном нивоу (Молим да заокружите само један тачан одговор који је најближи Вашем мишљењу):

1. Тврдња је тачна.
2. Тврдња је делимично тачна.
3. Тврдња није тачна.

9. На који начин бисте охрабрили и подстакли родитеље да се снажније укључе у живот и активности вртића и групе? (Молим да набројите

идеје/предлоге везане за побољшање остваривања сарадње са породицом на доле предвиђеном месту):

10. Шта би, према Вашем мишљењу, подстакло родитеље да чешће иницирају дијалог са васпитачем и више се укључују у активности групе? (Молим да набројите идеје/предлоге/промене у на доле предвиђеном месту):

11. Да ли подржавате став да је додатна едукација о значају партнерских односа са вртићем неопходан услов да се родитељи више укључе у овај део стварања „здравог“ окружења за дете? (Молим да заокружите само један тачан одговор који је најближи Вашем мишљењу):

1. Подржавам у потпуности.
2. Подржавам али не очекујем значајан одзив родитеља.
3. Одзив родитеља у многоме зависи од структуре групе.
4. Не подржавам.

12. Наведите облик сарадње (Године узлета или Монтесори метода) који по Вашем мишљењу највише мотивише родитеље на партиципацију у активностима установе (на предвиђеном месту наведите највише три облика).

Прилог 2 – Скала процене

Пажљиво прочитајте сваку тврдњу и оценама од 1-5 оцените у складу са
Вашим мишљењем:

➤ Лако остварујем сарадњу са родитељима.	1	2	3	4	5
➤ Сарадња са родитељима ми не одузима време.	1	2	3	4	5
➤ Родитељи немају довољно знања о различитим облицима сарадње.	1	2	3	4	5
➤ Родитељи сматрају да су довољно сарадљиви.	1	2	3	4	5
➤ Родитељи радо усвајају препоруке васпитача о васпитним поступцима.	1	2	3	4	5

Захваљујем се на одвојеном времену и учешћу у анкети!